ԱԳՕՆԷ ՖԻՑԱԹԼԱՐԸ
Մէճիտիյէ 20 ղրուշտան
ՍԹԱՄՊՕԼ ԻՉԻՒՆ
Պիր սէնէլիք . . . 200 ղշ.
Ալթը այլըգ . . . . 100 »
Իւչ այլըգ . . . . 55 »
ՎԻԼԱՅԱԹ ԻՉԻՒՆ,
Բօսթա իլէ իրսալ օլունաճագ-լար իչիւն
Պիր սէնէլիք . . . 230 ղշ.
Ալթը այլըգ . . . . 120 »
Իւչ այլըգ . . . . 60 »
Մէճիտիյէ 1 ղրուշ

ԹԵՐՃԷՄԱՆԸ ԷՖՔԵԱՐ

ՄԷՎԱՏՏԸ ՊՕԼԻԹԻԳԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԻՅԷ
ՎԷ ՍԱԻՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ԵԷՎՄԻ ՂԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

ԻԼԱՆԱԹ ՖԻՑԱԹԼԱՐԸ
Պէհէր սաթըրը իչիւն
1 վէ 2 վէ 3 ինճի սահիֆէ 5 ղշ.
4 ինճիւ սահիֆէյէ . . 2 »
ԻԽԹԱՐ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ումուրու սաըրաֆիյէյէ այիտ 2 վէ 3նճիւ սահիֆէլէրէ 6 ղշ.
4 ինճիւ սահիֆէյէ . . 4 »
Ջիյատէ միւտտէթ իչիւն իլանաթա այրը բազարլըգ օլուր:
Մէվատտը նաֆիայա տայիր պէնտլէր մէճճանէն գապուլ օլունաճագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ իատէ օլունմայաճագ:
Մէճիտիյէ 1 ղրուշ

Իտարէխանէսի վէ մաթպաասը, Սթամպօլտա Պապը Ալի ճատտէսինտէ էսկի Պապը Զապթիյէ սօգաղը քէօշէսինտէ Նումէրօ 8 տէ տիր: —Ղազէթանըն ումուրու իտարէ վէ Թահրիրիյէսինէ այիտ քեաֆֆէյի մէվատտ հազըրընա, Միւտիրի ղազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունմաղը կիւլի, քեաֆֆէյի մէքթուպլարըն տախի անըն նամընա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր:

ԱՍԻԹԱՆԷ 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՀԱԼԸ ՀԱԶԸՐ

Պապը Ալի Տուլչինօնըն Գարատաղա թէսլիմինէ գաթիէն գարար վէրմիշ տիր: Պիր թարաֆտան պու գարարը Եվրոպա գապինէթօլարընա թէպլիղ իթմիշ վէ պիր թարաֆտան տախի պու գարարըն իճրասը իչիւն, Շգօտրաստա գումանտան վէ վալիսինէ էմր վէրմիշ տիր:

Պու գարար Տուլչինօ մէսէլէսինէ պիր եէնի րէնկ վէրիյօր. Պապը Ալի վէրտիկի նօթայա հիչ պիր շարթ պէյան իթմէյիփ, Եվրոպա գապինէթօլարընա անճագ իշի պէյան իթմէքլէ պէրապէր, եալընըզ Նիւմայիշի պահրիյէնին սարֆը նազար օլունմաղը իւմիտինի տախի կէօսթէրմիշ տիր. Եվրոպատան ճէվապ ալմաղա միւնթազըր օլմաղը մէսէլէնին թէսվիյէսինէ կիրիշէճէկի ճիհէթլէ, մէսէլէի մէզքիւրէ Եվրոպանըն էլինտէն չըգըպ Պապը Ալի իլէ Գարատաղ արասընտա միւնհասըր գալմըշ տըր:

Բաքալըմ իքի խապէր տընէյօր, քի պիրի Տուլչինօ իտարէի պահրիյէսինին գասապանըն թէսլիմի զըմնընտա պապը իթմամէքեայի՞թէ պուլունտուղընը, վէ տիկէրի վէլի Բիզա բաշանըն Բօտկօրիցայա կիրէճէյինի պէյան իտէյօր:

Պու իքի խապէր Պապը Ալինին գարարը ախիրի իլէ մուվաֆըգ տըր. չիւնքի Պապը Ալի սէֆիրլէրէ նօթայը վէրմէզտէն էվվէլ վէլի Բիզա բաշայա գարարը պիլտիրմիշ, թալիմաթը լազըմէյի վէրմիշ օլաճաղընտան, վէ զաթէն չիմտի իչ վէլի Բիզա բաշա իլէ Գարատաղ արասընտա թէսվիյէ օլունաճաղընտան, միւշարիլէյհին սիւրէթլէ թէսլիմի գարարլաշտըրըլմըգ իւզրէ Բօտկօրիցայա կիթմէսի միւհթէմէլ տիր:

Անճագ տիկէր պիր հավատիս տահա վար տըր քի, օ տա վէլի Բիզա բաշանըն սաբըգի Օսմանլը նէֆէրի Տուլչինօ ճիհէթինտէն չէքմիշ օլտուղու խապէրի տիր: Պու իսէ օ մահալլէրի Արնավուտլարըն էլինտէ պըրագմագ, վէ օ եէրլէրի թէսլիմ իթմէմէգ, եալընըզ թախլիյէ իթմէք մահիյէթ օլաճաղընտան, վէ հալ պու քի Պապը Ալինին սօն նօթասընտա թախլիյէ տէնիլմէյիփ, թէսլիմ տէնիլմիշ օլտուղունտան, պու հավատիսին էսասը օլմաղը անլաշըլըր:

Հէր հալտէ Պապը Ալի պու գարարը վէրտիքտէն սօնրա, թէսլիմ քէյֆիյէթինին վէլի Բիզա բաշա իլէ Գարատաղ արասընտա սուհուլէթլէ թէսվիյէ օլունմաղընտա չիւպհէ եօգ իսէ տէ, Արնավուտլարըն էֆքեարը վէ հարէքեաթընտան մէյմուտ պիր խապէր միր օլմաղըսը, Պապը Ալինին վէրտիկի նօթայա տախի պունտան հիչ պահս օլունմայօր:

Հէր նէ գատար քի պիր թարաֆտան Պապը Ալի՛ վէլի Բիզա բաշատան Արնավուտլարըն մուգավէմէթ վէ միւմանէաթ իթմէմէճէքլէրի վաադըը ալըրտըտան սօնրա պունա գարար վէրմիշ օլաճաղը, վէ պիւնտէն ալէյհ օ ճիհէթտէն գորգուլաճագ պիր չէյ օլմատըղը անլաշըլըյօր իսէ տէ, պիր թարաֆտան տա Պապը Ալինին պու սօն գարարը մահզա Ինկիլթէրրանըն գուրտուղու հարէքէթը չէտիտէէ սաիր տէվլէթլէրին իշթիրաքը իթմէմէսի նիէթինէ համլ օլունտուղունտան, պէօյլէ օլտուղու հալտէ, Արնավուտլարըն մուգավէմէթի մէհլիքէսի էնինէ պագը օլմագ կէրէքտիր:

Անճագ Պապը Ալի Տուլչինօնըն եալընըզ թէրք վէ թախլիյէսինի տէկիլ պէլքի թէսլիմինի թէաահհիւտ իթտիկինտէն, եա Արնավուտլարտան մուվաֆագաթ ալգընէս օլմըշ, վէ եախօտ պիր թարաֆտան Գարատաղ սաքէրի վուրտըղը հալտէ, պիր թարաֆտան տա Օսմանլը ասքէրի վուրըբ Արնավուտլարը հէյպէն թէսլիմ իթմէքէ գարար վէրմիշ օլմասը իգթիզա իտէր:

Հալ պու քի նօթատա «սուլհէն» սէօզիւ տախի զիքր օլունուր. Օսմանլը ասքէրինին Արնավուտլարա գարշը սիլահ գուլլանմասընըն թէհլիքէլէրի տախի մալիւմ օլունուղուտան, հէր հալտէ վէլի Բիզա բաշանըն Արնավուտլարը գանաարըմըշ օլաճաղը անլաշըլըյօր:

Եալընըզ պիր չէյ լազըմ գօրդուլյօրուզ. քի իխթիմալինտէն կէօրէկ, Արնավուտ ճէմիյէթի իթթիհաթիյէսինին Շգօտրաստա պուլունան չիւպէսի վէ Արնավուտլարըն պաղը իւերի կէլէնլէրի չօգտան Տուլչինօնուն թէսլիմինէ րիզա վէ միւվաֆագաթ կէօսթէրմէք իսթէտիքլէրի հալտէ, ավամը էհալի բազը օլմաղըղա պուլունատուղլարընտան, էկէր վէլի Բիզա բաշա պունլարը տախի գանտըրմամըշ իսէ, գասապանըն թէսլիմի սըրասընտա եինէ պիր գարըշըղլըգտան գորգուլապիլիր:

* *

Ալէմանիա իլէ Աւստրիանըն սուրէթա Պապը Ալիյէ մուվաֆըգ օլան պօլիթիգալարընա պագը արգասալարըմըզ կիւվէնմէքտէ օլտուգլարը հալտէ, պիզ էօթէտէն պէրու պունա էմնիյէթ իթմէյիփ պու իքի տէվլէթին պօլիթիգասընը աչըգտան աչըղա խասըմանէ օլան Ինկիլթէրրա վէ Բուսիանըն պօլիթիգասընտան տահա մուգիր աստ իթմէքտէ պուլունմուշ իտիք:

Վիէննա գազէթալարը եավաշ եավաշ Աւստրիա պօլիթիգասընը մէյտանա գօյմագտա տըրլար. պունլար մէսէլէի Շարգիյէնին հալլի իչիւն, Պօլգան չէպիհճէզիրէսինին Աւստրիա իլէ Բուսիա արասընտա թագսիմինտէն պաշգա չարէ օլմատըղընը աչըգտան աչըգա պէյան իթմէքտէ տիրլէր:

Հալ պու քի Աւստրիանըն եալընըզ Ալէմանիանըն իթթիֆագը իլէ պունա միւգթէտիր օլամայաճաղը անլաշըլըյօր, չիւնքի եէնիտէն իքի իմպէրաթօրըն իթթիֆագը լիզումինտէն պահս օլունմաղա պաշլանտը:

Բուսիա իսէ պու իքի միւթթէֆիգտէն նէ թէրէքէյէ գատար միւսթէֆիտ օլապիլէճէյինի, վէ պունլարըն սաըլ մագսատլարընը բէքքիլ անլատըղընտան պիր տահա Ալէման իմբէրաթօրլարընըն խիւսուսիլէրինէ գարըլմագ իսթէմէյէճէկի չիւպհէսիզ տիր:

Բուսիա գազէթալարը Աւստրիա գազէթալարընըն Պօլգան չէպիհճէզիրէսի իչիւն գուրտուգլարը թագսիմ պէյքնէլմիլալ, Պօլգան ազվամընտան միւրէքքէպ պիր հիւքիւմաթը միւսթէգիլէ հէյէթի թէշքիլի օլմաղըղլըքէնէ խուրար իթմէքտէ տիրլէր:

Խուսուսի իլէ քի Բուսիա օ թագսիմէ րիզա վիրումէ, էկէր տէն Աւստրիա վէ Ալէմանիա իլէ իթթիֆագ իթսէ պիլէ, Ինկիլթէրրա իլէ Ֆրանսանըն, վէ պէլքի Իթալիանըն տախի պունա գարշը տուրաճագլարը չիւպհէսիզ տիր:

Իթալիանըն Ալմանիա իլէ Աւստրիանըն իթթիֆագընա տախիլ օլմասը հավատիսի խայըր վարըլթտան պէրի մէսքիւթիննի գալըր. պու իթթիֆագըն հասըլ օլմասը օլմասը մալիւմ տէկիլ տիր. լաքին պու իթթիֆագ Լէհիստան մէսէլէսինէ մէտար օլուր, պու մէսէլէտէն տախի պահս օլունմամագտա օլտուղընա պագըլըրսա, Ալէմանիա իլէ Աւստրիանըն օ նիյէթտէն վազ կէչտիւ, եինէ իթթիֆագը միւսթաքիլին թէճ տիթտի իլէ, Պօլգան չէպիհճէզիրէսինէ կէօզ տիքմէլէրի միւհթէմէլ տիր:

ԿԻՒՆԼԻՒՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

Ումուրը մալիյէ իչիւն Ալէմանիատան պիր միւշավիր կէլմիշ օլտուղու կիւլի, չիմտի տէ եէնէ Ալէմանիատան ումուրը խարիճիյէ նէզարէթինէ պիր միւշավիր կէլմէք իւզրէ օլտուղու միւսթախպէր տիր: (Վագթ)

—=—

Մ. Կլատսթօնուն եէնի բլանը աղաֆրանկա հօկտեմբեր 6 տա տէվլէթլէրէ թէպլիղ օլունուր, 8 Թարիխլիյէ պուրայա պէօյլէ պիր մէկթիւպ վիրուտ իտէն պիր թէլէկրաֆտան անլաշըլտըղընա կէօրէ իսէ, Ինկիլթէրրա իլէ Բուսիանըն Շարգտա պըրըճա պիր մուամէլէ իճրա իթմէքլէրինէ ինհիսար կէօրինմէքտէ օլտուղունտան վէ Եվրոպա գապինէթօլարընըն տախի Մ. Կլատսթօնուն թէքլիֆինէ մուվաֆագաթ իտտիւ տէվլէթէյնը միւշարիլէյհիմայը իճրայա մէմուր իթմէկ բաղլ օլմագտա օլտուղլարընը տուըրի Թօբ տէ Պօնհէ եազըյօր:

—=—

Վագթըն մէմուլէհնա կէօրէ, Սիսամտա պիր Ինկիլիզ սէֆինէսի թալէպ օլունան պիր վէրկիյի իտա իթմէմէքտէն տօլայը թէվգիֆ օլունտուղունտան, Ինկիլթէրրա սէֆիրի Մ. Կօշէն պու պապտէ Պապը Ալիյէ արզը շիքեայէթ էյլէմիշ տիր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ատլիյէ նէզարէթի ճէլիլէսի թարաֆընտան Բաթրիգհանէյէ կէչէնլէ պիր միւզաքքէրէ իրսալ օլունմուշ Երմէնիլէրին լուղէթլէրինի ըբժակէն գուլլանըլմամասը վէ Բաթրիգ հազրէթլէրինին աճիլէն վէ էհալի արասընտա թէվսիւթ իթմէմէսի իչիւն էմր օլունմուշ օլմաղլա, պունա ճէվապէն Բաթրիգ Աճէն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրի թարաֆընտան Պապը Ալիյէ պիր թագրիր իրսալ օլունտուղունը կէչէնտէ եազմըշ իտիք: Իշթէ պու տէֆա թագրիրը մէզքիւրըն Երմէնիճէ պիր սուրէթինէ տէսթըրէս օլունդուղտան, պէր վէճհը զիր այնէն տէրճ իթմիշ տիր:

Բարձրապատիւ Տէր

Ընկալայ Ձեր Բարձրութեան օգոստոս 30 և սեպտ. 4 ամսաթըւով կրկին ծանուցագրերն, 'ի պատասխանի մեր այն կրկին թագրիրներուն, զորս պատիւ ունեցած էի յուլիս 30 և օգոստոս 27 ամսաթուով ուղղել Ձեր Բարձրութեան, և առաջնով Ձեր խորին ուշադրութեան յանձնել Պոլիս գտնուող Վասպուրականցի ազգայնոց մի հանրագիրն, որու թարգմանութիւնը հաղորդած էի ներփակեալ, և երկրորդով գանգատած էի Թուրք ժամուլին նըկատմամբ, որ Հայոց ազգին դէմ յարձակողական յօդուածներ կը հրատարակէ, գրգռիչ և թշնամական լեզուով, և խնդրած էի որ ըստ օրինի և սովորութեան՝ ազդարարութիւն մ'ուղղուի այդ թերթերուն, որպէս զի իրենց ընթացքը ուղղեն:

Ձեր Բարձրութիւնն իւր կրկին ծանուցագրելով՝ զորս ուշի ուշով նկատողութեան առի, կը յայտարարէ թէ Հայաստան բառն՝ որով Վասպուրականի ազգայինք անուանած էին իրենց հայրենիքն յիշեալ հանրագրին մէջ, չկրնար ընդունուիլ պաշտօնական լեզուի մէջ. թէ այդ հանրագրին բնագիրն ըստ որում Պատրիարքարանէն պահանջուած է և չէ յանձնուած, և թէ միանգամայն անոր մէջ դէպքեր ճշդուած չեն, յարուցեալ գանգատներն թշնամական կրից արդիւնք են, և թէ այս տեսակ գանգատանաց համար Բ. Դրան քով մեր միջնորդութիւնն սատըտանաց արժանի է, թէ Պատրիարքին Պաշտօնն կայսերական Հրովարտակով և նոյն իսկ Հայոց Ազգին Սահմանադրութեամբ սահմանուած ու գծուած է և Պատրիարքը չունի երբէք ըստ կանոնի միջնորդութեանց իրաւասութիւն մ', հետեւաբար Ձեր Բարձրութիւնը կադրդարարէ մեզ բոլորովին դադրիլ այսուհետև այս տեսակ միջնորդութեան պաշտօն կատարելէ:

Հարկ չկայ Ձեր Բարձրութեան բացատրելու թէ Հայերն բազմադարեան Հայրենիք մ'ունին, որու անունը Հայաստան է. աշխարհագրողներն այդ անունով կը ճանչնան զայն և պատմութիւնն և աշխարհագրութիւն նուիրագործած են այդ անունն. Նոյն իսկ պաշտօնական աշխարհացոյց քարտէսներ, որ կայսերական կառավարութեան վաւերացման դրոշմը կը կրեն, Հայաստան անունով սահմանուած և գծուած են Հայոց Հայրենիքն իբրև մի մասն Օսմանեան երկրին. Հետևաբար Հայաստան անունը՝ ոչ ի չգոյէ հնարուած և ոչ նորաստեղծ բառ մ'է, և չը կրնար անշուշտ յանցանք համարուիլ՝ երբ Հայերն ևս իրենց Հայրենիքն յորջորջեն իւր բնիկ անունով: Այս մտածութեամբ Հայոց ազգը և իւր Պատրիարքարանը կը գործածեն Հայաստան անունն պաշտօնական թղթոց մէջ, նման Քիւրտիստան, Լազիստան և Կիւրճիստան անուններուն:

Վասպուրականի Հայոց հանրագրին բնագիրն, սոուզի, խրկուած էր Պատրիարքարանէս պաշտօնէի մը միջոցաւ, սակայն նոյն հանրագիրն իմ քով կը գտնուէր, և ըստ որում այն միջոցին բացակայ էի ես Պատրիարքարանէն, այս պատճառաւ չէր կրցած նոյն հանրագիրը հաղորդուիլ Ներքին պաշտօնէին: Այլ սակայն այս առաջին անգամն էր որ մի այս տեսակ պահանջում տեղի կունենար, զի մինչև ցարդ Բ. Դուռը չէր ուզած երբէք այն հանրագրերուն բնագրերն՝ որոց մերթ թարգմանութիւնն և մերթ բովանդակութիւնն Պատրիարքարանէս հաղորդուած էին իրեն, հետեւաբար հարկ ըլլալով նախ այս պահանջման շարժառիթն իմանալ, տեղեկութիւն խնդրած էի այս մասին և կսպասէի պատասխանի:

Այդ հանրագրին մէջ ինչպէս գիտել կուտայ Ձեր Բարձրութիւնն, ցեղծմանց և բռնութեանց մանրամասնութիւն չկայ, սակայն արդէն բազմաթիւ թագրիրներով Բ. Դրան ծանուցուած են թէ Հայոց գանգատներն ի՞նչ պատճառներէ կը ծնին և որո՞ դէմ ուղղեալ են, իսկ այս վերջին հանրագրին նպատակն էր խնդրել պարզապէս գործադրութիւնն այն բարենորոգմանց որ խոստացեալ էին, և որոց Հայոց ազգը կարօտ է, ուստի բնական է որ այդ հանրագրին մէջ չկրկնէին արդէն ծանուցեալ դէպքերու մանրամասնութիւններն:

Վասպուրականի Հայերն ուրիշ քանի մը գաւառներու ժողովրդեան նման կը տեսնէին որ իրենց հայրենի երկրին մէջ շատ տեղեր ապահովութիւն և անդորրութիւն կը պակսի, կը տեսնէին որ խոստացեալ բարենորոգմանց իրագործումն օր քան զօր կը յապաղի, և արդարութիւն չըլլար իրենց երբ տեղական կառավարութեան կը դիմեն իրենց ցաւոց համար, կը տեսնէին որ Թուրք մամուլը ընդհանրապէս բարենորոգմանց դէմ կը գրէ ծաղրաբեր հրատարակութիւններով, ուստի յուսահատութեան կը դիմէին իրենց վիճակին դարման խնդրելով. կը յուսադրէի զիրենք միշտ թէ իրական և կատարեալ բարենորոգումներ պիտի գան վերջ տալու իրենց ցաւոց և թէ Օգոստափառ Սուլթանին բաղձանաց միմիակ առարկան եղած է այս, և այսպէս զիրենք 'ի համբերութիւն կը յորդորէի, սակայն բողոքարկու ժողովուրդը յուսահատ յայտարարութիւններէ զատ՝ որ և է իրական արդիւնք մը չտեսնելով՝ այս անգամ այդ հանրագրով իւր ցաւերը յայտնեց էր մեր Ազգային Երեսփոխանական Ժողովին, որ արձանագրելով այդ հանրագիրը իւր ատենագրութեան մէջ, ինձ յղեր էր զայն, որպէս զի տեղեկացնեմ ինչ որ արժան է:

Այս պարագաներէն դիւրին է ըմբռնել որ եթէ անտարբեր գտնուէի մի այսպիսի աղերսանաց առջև, և չփութայի Հայոց հանրագրին օրինակը մատուցանել, որու որ անկ էր և կամ չյատանայի անոր մէկ քաղուածոյն միայն հաղորդելով, աղերսարկու ժողովուրդն՝ որ այնքան վշտօք և տառապանօք համակուած էր, պիտի կասկածէր թէ իւր աղերսանաց կարևորութիւն չեմ ընծայեր ես:

Ձեր Բարձրութիւնը գիտէ անշուշտ որ երբ երկիրն արտաքոյ կարգի տագնապի մէջ ինկաւ, և զանազան ծանր դէպքեր յաջորդեցին իրարու, ես էի՝ որ իբր միջնորդ Տէրութեան և ազգիս մէջ յորդոր կը կարդայի ստէպ ժողովրդեան որ անկեղծ պահեն իրենց դարաւոր հաւատարմութիւնն առ պետութիւնն Օսմանեան, ես էի որ յորդոր կը կարդայի որ տէրութեան գոյութեանն ու փառաց պահպանութեան համար չխնայեն ինչ զոհողութիւն որ կրնան ընել անձնապէս և նիւթապէս: Այս ընթացքս ապարդիւն և անծանօթ չմնաց նոյն իսկ Օգոստափառ Սուլթանին, և Նորին կայսերական վեհափառութիւնը գնահատելով զայն, շնորհ բրաւ յայնժամ զիս իւր ներկայութեանը կոչել, և արժանի ընելով զիս իւր կայսերական մեծարանացն, իւր բարձր գոհունակութիւնն յայտնեց Հայոց ազգին հաւատարիմ ընթացից և մատուցած բազմազան ծառայութեանցը համար, և անոր համբերատար ոգին՝ որով այնքան տառապանաց և թշուառութեանց կը տոկար դիմագրաւ, գովելով ըսաւ «Հայոց ազգը արժանի պիտի լինի վարձատրութեան և պիտի օգտի այն բարենորոգումներէն՝ որոց գործադրութիւնն որոշուած է:» կայսերական այս բարձրագոյն խոստումն Հայոց ազգն սփոփեց և այն օրէն հետէ կսպասէ անձկանօք անոր իրագումը տեսնելու: Հետևաբար Հայոց պահանջումն երբէք մի թագուն դիտում չպարունակեր, այլ կատարելապէս անկեղծ է և օրինաւոր, Հայոց ազգն՝ իմ միջնորդութեամբս՝ Նորին կայսերական վեհափառութեան գթութիւնն կը հայցէ իւր ցաւերուն բարձման համար և իրագումն այն բարենորոգմանց, յորոց ոչ թէ միայն ինք՝ այլ նոյն իսկ իւր իսլամ հայրենակիցք պիտի օգտին անշուշտ:

Չէի կրնար համբերել սակայն որ այսպիսի օրինաւոր և պարզ խնդրոյ մի գործադրութեան համար իմ միջնորդութիւնս 'ի յանցանս դրուեր ինձ: Արդէն մեր Ազգային Սահմանադրութեան առաջին յօդուածին համաձայն Հայոց Պատրիարքն տէրութեան հրամանաց միջնորդն է Ազգին առջև և փոխադարձաբար պարտաւոր է նաև իւր Ազգին համար միջնորդել տէրութեան մօտ, և անոր խնդիրներն Բ. Դրան 'ի ծանօթումն բերել և արդարութիւն և օգնութիւն հայցել: Այս միջնորդութիւնն նոյն իսկ Օսմանեան Սահմանադրութեան կը համաձայնի կատարելապէս:

Եթէ այնպէս կը կարծուի թէ Պատրիարքարանի միջնորդութեան նիւթ եղող խնդրոց մէջ կան այնպիսիք՝ որ անհատական իրաւանց կը վերաբերին, և իբր այն՝ Պատրիարքարանի միջամտութեան չեն կարօտիր, պէտք է դիտել որ իբր մասնաւոր նկատուած այդ խնդիրներն այնպիսի իրողութիւններէ ծագած են, որ հասարակաց անդորրութիւնը կը չքացնեն, երկրին բարգաւաճումն և ժողովրդեան հարստութիւնը կը վտանգեն, և հետևապէս հանրական կերպարան մ'ունին, մանաւանդ որ ժողովրդեան գանգատներն ուղղուած են խել մըպրզեցութեան տէրողէյերու, աղաներու և տեղական պաշտօնեակալաց ոմանց դէմ և բնականաբար կեղեքեալ ժողովուրդը չէ կարող համարձակիլ տեղական կառավարութեան դիմելու այս չարիքներուն բարձման համար, և կաթպուլի իր վիճակը Ազգային Պատրիարքարանի յայտնել: Այս է առաւասիկ պատճառն որ Պատրիարքարաննկը հարկադրի ի նպաստ հարստահարելոց միջնորդել Բ. Դրան առջև, միջնորդութիւն՝ զոր կը կատարէ ի վաղուց անտի, և նոյն իսկ Տէրութեան համար անօգուտ չէ եղած այն:

Պատրիարքարանը գոհ չէ չարունակ իւր ժողովրդեան գանգատանաց ձայներ լսելու և միջնորդութեան այս մեծ հոգը տանելու համար, բայց եթէ այս միջնորդութիւնն զլանայ և բոլորովին լքանէ ժողովուրդը, յուսահատութիւնն ու հարկը պիտի բռնադատէ զայն իւր խնդրոց համար ուրիշ միջնորդ մարմին մը փնտռելու և մինչև իսկ յոյժ կամաց կրօնափոխութեան միտելու: Այս պատճառներու առջև անհրաժեշտ եղած է մեզ, թէ՛ տէրութեան և թէ՛ ազգին օգտին համար չարունակել մեր միջնորդութիւնն և այս մասին մեր խիղճը հանդարտ է:

Արդ, Բարձրապատիւ Տէր, այս դիտողութիւններն և խորհրդածութիւններն մատուցանելով Ձեր ուշադրութեան, քաջայոյս եմ որ Տէրութեան ձեռք առնելիք իմաստուն և անմիջական տնօրէնութեանց և մեր Օգոստափառ վեհապետին շնորհիւ իրաց այս ցաւալի վիճակը միանգամ ընդմիշտ վերջ կը գտնէ, և յայնժամ Պատրիարքարանն ալ կազատի ժողովրդեան ամենօրեայ գանգատները լսելէ, և ոչ ևս պէտք կունենայ Բ. Դրան առջև միջնորդելու, միջնորդութիւն, որ եթէ նախարարաց տաղտուկ կազդէ, ոչ նուազ հոգ կը պատճառէ նաև Ազգային Պատրիարքարանի:

Կը մաղթեմ որ Ամենազօրն Աստուած զօրավիգն լինի Տէրութեան բարձր պաշտօնէից, որ յաջողին երկրին այս տագնապալից վիճակին վերջ տալու:

10 սեպտ. 1880

Իզմիրլեան Գեր. Մատթէոս Սրբազան՝ Ամասիա առաջնորդըլըղընտան իսթիֆասը իւզէրինէ իսրար իթմէքտէ օլմաղլա, վարչութիւն եէնիտէն պիր Առաջնորդ ինթիխապ իտիլմէսի իչիւն, մահալը մէզքիւրէ էմր վէրմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունմուշ տըր:

—=—

Բաթրիգ վէքիլի Գեր. Խօլամեան Պօղոս վարդապետ բէտէր ու վալիտէսինի կէօրմէք իւզրէ պիր հաֆթատան պէրու Եալովա Բազար քէօյինէ կիթմիշ օլմաղլա, էվվէլքի աղշամ Տէրսաատէթէ ավտէթ իթմիշ տիր:

—=—

Իշիտիլտիկինէ կէօրէ, պազը էրմէնի գատընլարը՝ Ինկիլթէրրա պարլամէնթօսու ազասընտան օլուպ, էլյան Սթամպօլտա պուլունան Մ. Ճէյմս Պրայսա հէտիյէ թագտիմ իթմէք իւզրէ, բէզ կիւզէլ վէ մունթազամ պիր էլ հիւնէրի հազըրլամագտա իմիշլէր:

Տփղիսէ վէ հավալիսինէ [illegible]
[illegible]

ՇԱՐԳ ՊՈՒՀՐԱՆԸ

«Ցէրմաաաէթ, 1 Հոկտ.

«Տէվլէթլէրին Թէքլիֆաթընա մուխալէֆէթ իտիլմէսի սուրէթինի իլթիզամ իթմիշ օլանլար շիմտի բէք մէսրուր օլուպ, հիւքիւմէթի Օսմանիյէնին սօն տէֆաքի հարէքէթի իլէ տուէլի մուազզամայը մաղլուպ իթմիշ օլտուղունու վէ Նիւմայիշի պահրիտէն մատառ Եվրոպա իթթիֆաղընըն տա խիթամ պուլտուղունու խատաա իտէյօրլար. Գարատաղ Տուլչինօ իւզէրինէ եւրիւմէք խիթէմիշ օլտուղունտան, սալը կիւնիւ վուգու պուլաճագ օլան նիւմայիշի պահրի Թէէխիւր իտիլմիշ. Գարատաղըն պու մէսլէքի Ս. Բէթէրսպուրկտան եախօտ Լիվատիատան մէվրուտ էվամիրի խաֆիյէյէ համլ իտիլյօր, չէօյլէ քի, կիւյա Բուսիա Եվրոպա իթթիֆաղընը ֆէսխ իթմէք ազմինտէ իմիշ.

«Հալ պու քի չու իթիգատ պիւթիւն պիւթիւնէ եանլըշ տըր. Բուսիա Գարատաղ մէսէլէսինէ էն զիատէ էհէմմիյէթ վէրէն տէվլէթ օլմաղլա, մէսէլէի մէզգիւրէ Թէսվիյէսինէ օլմայընճա, Եվրոպանըն իթթիֆաղընը պօզամազ, վէ Գարատաղ բրէնսի Բուսիանըն էմրիյլէ Թէպտիլի մէսլէք իթմի տէմէյէտէ լիւզում եօգ տըր. Չիւնքի հիւքիւմէթի Օսմանիյէնին մէսլէքինտէ սիւիրէն վուգու պուլան Թէպէտտիւլ Գարատաղը տա Թէպտիլի մէսլէքէ մէճպուր իտէճէք պիր սուրէթտէ իտի. Ամիրալ Սէյմուր Չէթինէյէ կիտտիքտէ գարարկեաշտըրըլան բլանըն թախմին իւզէրինէ պինա օլունմուշ իտի քի, մուգավէմէթ անճագ Արնավուտլար թարաֆընտան կէօրիւլէճէք օլուպ, վէ շիմտիյէ տէկին պու մէսէլէնին թէսվիյէսինի արզու իթմիշ օլան հիւքիւմէթի Օսմանիյէ գավիյյա իշթիրագ իթմէյէճէք տիր. Իմտի Թապիի տիր քի, Վէլի Րիզա բաշա հուտուտա կէչէն Գարատաղլըլարը տէփէմէն ատտ իտէրէք վուրաճաղըմ, տէյի իլան իթմիշ կիպի, «բըլանը Թէպտիլ իթմէք լազըմ կէլտի. Արնավուտ Գաչըրաղըլարըն տաղըթմաղա քէաֆի օլան Թէսարիւքաթը ասքէրիյէ իլէ տէվլէթի Օսմանիյէ գարշը մուհարէպէ իտիլէմէզ. Տօնանմա ֆիլվագի Տուլչինօ չէհրինի Գարատաղլըլարա վէրտիրիր իտի իսէ տէ, օ չէհրի մուհաֆազա իտէճէք Գարատաղ ասքէրլէրի հէր թարաֆտան մուխասարա քէսիլէրէք վէ հէմ Արնավուտլարըն հէմ ասաքիրի նիզամիյէի Օսմանիյէնին թէարրուզունա հէտէֆ օլարագ, ֆուրթունալար զէմանընտա տօնանմա կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր օլտուղու կիպի, բէք ֆէնա հալէ կիրիֆթար օլաճագլար ըտը (Գարատաղլըլար.)

«Շու հալտէ, մուամէլաթը մուգարրէրէ բլանընըն պէր թարաֆ իտիլմիշ օլմասը միւհթէմիլ տիր. Ֆագաթ տէվլէթլէր մաղլուպ օլտուգլարը տէմէքլիյին վագթը կէլմէմիշ տիր. Պիր մուհիմ ճիհէթլէ չու մէսէլէ խայրըճա սատէլէշտի. Շիմտիյէ տէկին հիւքիւմէթը Օսմանիյէ կէրիտէ տուրուպ, մուխալէֆէթին անճագ Արնավուտլար թարաֆընտան վագի օլտուղունու պէյան իթմիշ իտի. Շիմտի իսէ քէնտուսի ճէսարէթլէ իլէրի կէլիպ, Եվրոպանըն Թէքլիֆաթընը գապուլ իթմէյէճէյինի իլան իթմիշ տիր.

«Պու պապտէ իթթիխազ օլունաճագ Թէտաբիրի ճէտիտէ նէտէն իպարէթ օլաճաղը հէնուզ նամալիւմ տիր, չիւնքի պու մէսէլէ Թահթը Թէտգիգտա օլուպ, ալթը տէվլէթլէրին րիզասը իթթիհատ օլունունճայա տէկին պիր աղ վագըթ կէչմէսի լազըմ տիր. Հիւքիւմէթի Օսմանիյէ՝ Վէլի Րիզա բաշանըն մէսլէքինի րէտտ, վէ Տուլչինօյու Թէսլիմ իթմէսինի էմր իտէրէք, չիմտի սախի միւշքիւլաթը պէրթարաֆ իտէպիլիր իտէ, հէնուզ եօլէ պիր նիյէթ կէօրմէյօրըմ.» (1) (Թայմզ 4 հոկտ.)

Գօնսէրվաթիֆ ֆըրգասընտան Սըր Հէնրի Տրըմմընտ Ուօլֆ իլէ լիպէրալ ֆըրգասընտան իսմի մէճհուլ պիր զաթ մէյանընտա, «Արնավուտլարըն մուգավէմէթէ «հագգը վար մը տըր, վէ Եվրոպա «տէվլէթլէրի Գարատաղըն իլթիզամ իթմէլի մի իտիլէր» մէսէլէսի հագգընտա պիր միւպահասէի աչէնիյէ ճէրէյան իթմիշ օլտուղու մալիւմ տիր.

Բէլ Մէլ Կազէթ նամ միւթէպէր Ինկլիզ կազէթասը, պու պապտէ Սըր Տրըմմընտ Ուօլֆըն իքինճի մէքթուպընա չու ճէվապը վէրիյօր

«Սըր Տ. Ուօլֆըն Թայմզա եազտըղը սօն մէքթուպ կէօսթէրիր քի, Տուլչինօ միւշքիւլաթընըն ասըլ նէտէն իպարէթ օլտուղունու չօգլար ունութմուշ տըրլար. Ահալինին ունութմասը լազըմ տէյիլ տիր, ֆագաթ Սըր Հ. Տ. Ուօլֆ կիպի միւթէհայիզլէր բօլիթիգա չիւնասընտան պիր զաթըն ունութմուշ օլմասը չայանը իսթիղրապ տըր. Քէնտի եազտըղընա պագարագ, տէմէքտէն զանն իթմէսի կէլիր քի Տուլչինօնըն Թիւրքլէրտէն Գարատաղլըլարա Թէրքի կիւյա չիմտիյէ տէկին իչիտիլմիշ պիր չէյ տէյիլ իտի. Հալ պու քի, Պէրլին ահտնամէսինտէն ազտէմ, Տուլչինօ խայլը միւտտէթ Գարատաղլըլար էլինտէ իտի. 1876—1878 մուհարէպէսինտէ Գարատաղլըլար Օսմանլըլարտան իւչ լիման զապթ իթմիշլէր, եանի Սբիզզա (Էչբուգ), Անթիվարի (Բար) վէ Տուլչինօ (Օլկին) լիմանլարընը. Ավստրիանըն լիմանլարը չօգ իսէ տէ, գիյասէ մալ կէօզ չըգարմազ տէխէրէք, Սբիզզա լիմանընը Գարատաղտան ալտը. Տուլչինօ Թիւրքլէրէ կէրի վէրիլտի, վէ Գարատաղ Անթիվարիյի ալը գօմասը պազը չարթլարլա միւսաատէ օլունտու. Մուախխարէն գարարկեաշտըրըլտը քի, Օսմանլըլար Պէրլին ահտնամէսինին Գարատաղա Թէրք իթմէսի պաշգա պիր մահալլ պէտէլ. Տուլչինօյու էսնէ Գարատաղա վէրէճէկ. Ֆագաթ Սըր Տ. Ուօլֆըն եազտըղը բըլանը օգույարագ փիմտէ անլայամազ քի, վագթըլյա Տուլչինօ Գարատաղլըլարըն էլինտէ իտի. Բէէմէ անլայամազ քի, Գարատաղլըլար Տուլչինօտա պուլունտուգլարը վագթ հիւսնի իտարէ իթմիշ իտիլէր վէ չէհրի մէզգիւրտէ գալմըշ օլանլար, Գարատաղլըլարըն մէգալէֆէնտէն խօշնուտ օլմուշլար իտի, վէ էկէր չիմտի Տուլչինօլուլար իչինտէ Գարատաղա Թէպիյէթ օլմաղտան վար իսէ, օնլար տա հէմէն չէհրի մէզգիւրը Թէրք իթմիշ օլանլար տըր վէ հէմ նիչիւն Գարատաղ Արնավուտլուղտան եէր ալմաղա մէճպուր օլույօր. Գարատաղլըլարըն լիմանը օլմագ լազըմ տըր. Ֆագաթ Ավստրիա 1815տէ Գաթթարօյու վէ 1878տէ Սբիզզայը ալտը. իմտի տէնիզ եօլու օլարագ Գարատաղա անճագ Անթիվարի իլէ Տուլչինօ գալտը. Գարա ճիհէթինտէն սախի, Գարատաղ անճագ քէնտիսինիլէ պիրլէշմէք իսթէյէնլէրի գօմշուլարընըն արազիսինի ալմալը իտի, վէ տէյիլ Արնավուտլարընքինի, քի Գարատաղլըլարը իսթէմէզլէր. Ֆագաթ Գաթթարօ լիմանը Ավստրիատա տըր, վէ Պէրլին ահտնամէսի տէ Հէրսէքի Ավստրիա վէրմիշ օլտուղունտան, Գարատաղլըլարըն խէլաս իթմիշ օլտուգլարը Սլավլար տա Ավստրիայա կէչմիշ լէր. Գարատաղլըլար եաղմաճը պիր միլլէթ իսէ, եաշամաք իչիւն քիւչիւք պիր Թօբրագա միւհթաճ օլուպ, քէնտիլէրինի խօրմէթէն պիր ահալինին Թօբրագընը զապթ իտէրլէր իսէ, պունուն սէպէպի սօնրա քի, եօգսա պիր պէօյիւք տէվլէթ պուլունմուշ, ֆիլհագիգա Գարատաղլըլարըն խատ... րընտէն հազզ իտէնլէրին Թօբրագընը Գարատաղլըլարա վէրմէյօր քի սօնրա քէնտիսի եութմաղ տէյի, վէ սահիհէն տէ եօլէ օլմուշ տըր. Իմտի Գարատաղլըլարըն Տուլչինօյը ալմալարընա, վէ պունուն իչիւն քէնտիլէրինէ եարտըմ օլունմասընա պիր չէյ տէնիլէմէզ.»

(1) Հալ պու քի Թայմզըն մուխապիրի պու Թէլէկրաֆը քէշիտէ իթտիքտէն սօնրա Պապը Ալինին սօն նօթասը գապուլ իթմիշ օլմաղլա, պու հալտէ մուխապիրի մուամէլէյէհիմ կէօրմէտիկի նիյէթ կէօրիլմիշտէն մաատա, մէզգիւր նօթա վասըթասըյլա տա ավէֆէրայա Թէպտիլ օլունմուշ տըր.

ՄԱՃԱՐԻՍԹԱՆ

Մաճարիսթանըն մէճլիսի մէպուսանընտա Մ. Թիձա, Նիւմայիշի պահրի հագգընտա պիր սուալէ ճէվապէն պէյան իթմիշ տիր քի, տէվլէթլէրտէն հիչ պիրինին Թիւրքիյա գարշը մուհասըմանէ պիր հարէքէթտէ պուլունմասը, Պէրլին ահտնամէսինին իճրասը իչիւն Թիւրքիյա մէրիլէն մէօհլէթտէն աշիքեար իս պաթ օլույօր. Ավստրիա Մաճարիստան խարիճի բօլիթիգասը սուլհ ու միւսալէմէթին մուհաֆազասը իչիւն Եվրոբանըն իթթիֆագը ալէլտէվամ Թէէքիտ վէ Թագվիյէ իթմէճէ մէյյալ տըր. Մ. Թիձա՝ պու պապտէ հէնուզ եաբլաճաղը քէչֆ իտէճէյօր, ֆագաթ գօմանտանլարա վէրիլէն Թալիմաթ կէօրէ, տօնանմանըն գարայա ասքէր չըգարմասընա պիր իմքեան պուլունմատըղընը պիլտիրմիշ տիր. Մէճլիսի մէզգիւր՝ միւշարիլէյհին պէյանաթընա էլ չըրբմըշ տըր.

Պաշհէ մէճլիսի մէպուսանը պիր մէքթուպ գրատթ իտուպ, իչպու մէքթուպտա իմզա րահըթ հէլէնէլ մէպուսէլէրին հոգնտամբէրին 19 ընտա բէչթապուլուճ պուլունմալարընը իհթար իթմէք տիր.

ԱՖՂԱՆԻՍԹԱՆ

Ինկլիզ ասքէրի թարաֆընտան Գանտահարըն գաթիյէն թախլիյէ օլունմասը մէխիմ մանիալը ըզհուր իթմիշ Լօնտրանըն մէվսուգ հավատիսէր ալան տայիրէլէրինտէ ինանըլմագտա տըր.

Օբսէրվէրին պէյանընա կէօրէ Գանտահարը իշղալ իտէն ասքէրին միգտարը քեամիլէն իւզէրինէ 9000 քիշիյէ պալիղ օլմուշ իսէ տէ, չիմտիքի ասլէ մէճմու 6000 քիշիտէն իպարէթ իմիշ. Էրզագճա սախի չօգ միւշքիլաթ վար տըր. Գանտահարըն հիւքիւմէթը ասքէրլէրին՝ ուզագ մէսաֆէլէրէ ասքէր միւֆրէզէլէրի սէվգ իթմէյի էյի կէօրմէյօր վէ պու սէվգիյաթը Ինկլիզ կալիպլէրին պէյնութ խուսումէթ սէպէպ օլմաղտա տըր.

Բէմէն խապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ, սեպտ. 14 տէ Էյուպ խան տէլիլըզ 200 սիւվարի իլէ Ֆէրահտան միւրուր իթմիշ տիր. Խանըն միւշարիլէյհ իթթիխազը Թէտաբիրի հաքեանէ իլէ Հէրաթա կիթմէք նիյէթինտէ օլտուղընը վէ պատէհու Գանտահարը իւզէրինէ հիւճում իտէճէկինի պէյան իթմիշ տիր.

ՍԻՍԱՄ

Պու կիւնլէրտէ մահալլի կազէթաարընտա Սիսամտա Աթօսիտէս բաշալը գարշը վուգու պուլան խուսումէթքեարանէ նիւմայիշլէրտէն պահս օլունմուշ տըր.

Պու խապէր սահիհ տիր. Պու նիւմայիշլէրէ Գարլօվասի գազասընտա Աթօսիտէս բաշանըն մէճլիսի պաշօ խատըղ վէ Գարլօվասի մուհաֆըզը իտարէսինտէ պուլունտուղու միւխիմ պիր մէվգի՝ սէվգիյաթ օլմուշ տըր.

Աթօսիտէս պաշանըն մէճլիսի մէպուսանա գօնտէրիլէն Թէլէկրաֆլար պու պապտէ գաթի տէյիլ տիր. Պու վուգուաթըն իւզէրինէ քէօյ մէպուսլարը Թէպրար Պապը Ալիյէ Թէլէկրաֆլար քէշիտէ իթմիշլէր, Աթօսիտէս բաշանըն ազլ ու Թէպտիլինի իսթիրհամ իթմիշլէր տիր.

Աւրաղլըղ մալիւմաթա կէօրէ, Պապը Ալի Աթօսիտէս բաշայը ըՍթիմալիյէ չաղըրմըշ օլմաղլա, բաշայի միւշարիլէյհ կէլէճէք բաղար էրթէսի կիւնիւ միւվասէլէթ իտէճէք տիր.

ՄԷՔԵԱԹԻՊ

Պիլէճիք Առաջնորդը Գեր. Ղևոնդ Եպիսկոպոս պու ալթը միւթէվէֆֆա տոգթօր Արծրունինին բէտէրինէ խիթապէն պիր թազիյէթնամէ եազմըշ վէ պիր սուրէթինի տախի թարաֆըմըզա իրսալ իթմիշ օլմաղլա, պէր վէճհի զիլ տէրճ իտէրիզ.

Գերապատիւ Տ. Գէորգ Աւագ Քահանայի Արծրունեաց Սիւնելութեան.

Ի Խասգիւղ,

Գերապատիւ վշտացեալ Եղբայր ի Տէր,

Ձեր ամենասիրելի Որդւոյն և իմ անզուգական սրտիս հատորին՝ յաւիտենական երջանիկ կենաց աշխարհը թեւակոխած օրն՝ ես Խասգիւղ էի և հետեւեալ օրը տըխուր յիշատակներով մեկնեցայ անտի.

Մինչ, ա՛յն օրն, անձնիւր անհատ՝ փոխանակ հողոյ՝ վա՜հ կը տեղար Ձեր սիրուն Որդւոյն՝ Միհրանիկին տխուր գերեզմանին վրայ, մինչ ցուրտ գերեզմանն առնով գոցեց յետս կրկրկէր չընդունելու չմարսամեցնելու այն քնքոյշ և հոտաւէտ ծաղիկը զոր դուք երեսուն տարիէ աւելի ժամանակ այնքան խնամոք պահեցիք, հոտոտեցիք, ջուր տուիք և նորա կոկոններուն ի թիւր կուզէիք տեսնել, մինչ մահն ինքնին ամօթալից՝ իւր զրած տարաժամ որսոյն նկատմամբ ի՜նքն իրեն գոգցես պատուհաս կոչառնէր, մինչ մահագուժ ղանգակին մէն մի հարուածը ծնեալ անհամեմատ գորովագդ կապերը խզելու, խորտակելու կը յանգէր, և վերջապէս, մինչ յաւիտենակա՜ն կենաց մանկութեան որրանն՝ այն սևաթոր դագաղն հանգստեան ցաւալից օրօրներով կօրորէր, և մինչ քահանայք՝ սուտ յաշխարհն՝ անմահութեան նախատօնակը կը կատարէին՝ և հրեշտակք յերկինս իրենց սիրուն ընկերին ընդունելութեան հանդէսն կը պատրաստէին՝ ես, յա՛յնժամ, պատուական Հայր, իմ սուգն մենացած, և չկարենալով, գէթ, դիմագրել տխուր զգացմանցս և երթալ նորա անմահութեան դուռն եղող գերեզմանին ճակատն արտասուքով բանալ՝ ինչպէս իմաստ չատ անգամ Նորա գեղածիծաղ մանկութեան ճակատն, իբրև հասակակից ընկեր, եղբայրական սիրալիր խնդութիւններով համբուրած, էի, ես, կրկնեմ, այդ սգալից ժամերուն մէջ՝ զՁե՜զ կը մտածէի, ո՜հ զՁե՜զ, որ յայնժամ, իբրև ճշմարիտ քահանայ Աստուծոյ, հանգոյն փրկչին Յիսուսի, Ձեր խաչն յուս բարձած՝ կարծես Գողգոթայի լեռը՝ այն դըժուարին և ապարաժուտ լեռը կը բարձրանայիք պատարագելու միանգամայն և պատարագուելու, և, Նման երկնաւոր Քահանային՝ Իրաւունք կատանայիք ըսելոյն յանկն ամենեցուն որոտալու այն սրտաճմլիկ բարբառն տերունական թէ՝ «Դստերք Երուսաղեմի մի՛ լայք ի վերայ իմ, այլ լացէ՛ք ի վերայ որդւոց Ձերոց»: Այո՛, պատուակա՜ն Հայր, ես յայնժամ Ձեր այդ փառաւոր դիրքը տեսնելով մխիթարուեցայ... մխիթարուեցէ՛ք և դուք, զի, թէ և կորուստ Ձեր մե՛ծ, ծա՜նր, անվերադառնալի՛ և անհանդուրժելի՜ այլ վարձքն իսկ՝ ի յաւիտենոն առաւել քան զայն մեծ, բարձր և Աստուածային է:

Դուք Ձեր քահանայական վսեմ պաշտօնին համապատասխանող խաչը՝ նոյն իսկ ա՛յն օրէն Ձեր ուսին վրայ առիք՝ յորում Ձեր սիրասուն հանճարեղ զաւակն զՁեզ՝ զիւր գորովալից Հայրն՝ արտասուօք ողջագուրելով օրհնաական տկար ձայնիւ՝ «ողջամբ մնա՜, Հայրիկ», կը թոթովէր... Այո՛, գիտեմ որ այդ ծանր խաչին ներքև պիտի հեծէք, հայր և մայր Ձեր բազմամեայ հոգերով ծանրաբեռնեալ ակաղձուն գլուխը՝ բայց փոխան տրտմութեան, ուրա՛խ եղիք, զի, ի՛նչ որ Աստուծոյն էր՝ Աստուծոյ մատուցիք, զգալով այդ թախծալից բաժակին դառնութիւնն՝ հաճութեամբ ըմպեցիք զայն ըստ ամենօրհնեալ կամաց բարձրելոյն Աստուծոյ:

Դարձեալ կրկնեմ, պատուակա՜ն Հայր, ուրա՛խ եղիք դուք Աստուծով և Ձեր բազմորդւոյն Որդւոյն քաղցրիկ յիշատակներովը, ուրա՛խ եղիք, ու Ձեր ողբը, արտասուքը, կոծն ու վա՜հերը մեզ թողուցէք՝ որոնցմով երթամք յաւէտ Նորա՝ այն մեծանուն Տօքթէօր Արծրունիին սգաւոր գերեզմանին վրայ լա՛մք և ըսեմք՝ «Աւա՜ղ, զի՞արդ անկաւ, կործանեցա՜ւ հզօրն»:

Աղօթարար

80 սեպտ. 18 Պիլէճիք — Ղևոնդ Եպիսկոպոս Շիշմանեան

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

(937 [illegible] տպագրուած)

ԳԼՈՒԽ Բ.

ԴԱՏԱՐԱՆՔ

Յօդ. 26. Ազգային դատական իշխանութիւնն՝ երեք աստիճանի իրաւասութեամբ ի գործ կը դրուի, Թաղային, կեդրոնական և բարձրագոյն դատարաններու միջոցաւ։

Յօդ. 27. Որ և է խնդիր, ի բաց առեալ ազգային պաշտօնակալաց և եկեղեցականաց պաշտաման վերաբերեալներն, (Տես Յօդ. 35 և 41) նախ՝ ամբաստանեալ կողման Թաղային Դատարանին կը ներկայանայ. և երբ հաշտարարութեամբ չվերջանայ, կեդրոնական Դատարանին կուգայ, իսկ երբ հակառակորդք սորա վճռոյն չըհաւանին, Բարձրագոյն դատարանին կը դիմեն՝ վերաքննութեան համար։

Յօդ. 28. Ամեն կարգի դատաւորք երկու տարուան համար կընտրուին, և վերընտրելի են։

Ա.

Թաղային Դատարան

Յօդ. 29. Թաղային դատարաններուն պաշտօնն է՝ իրենց յանձնարարեալ խնդիրներն ու վէճերն հաշտարարութեամբ լուծելու աշխատիլ. և երբ չը յաջողին տեղեկագրել առ Դատական Խորհըրդականն, որ կը յղէ զխնդիրն առ պատկանեալ սեննակ կեդրոնական դատարանին։

Յօդ. 30. Թաղային Դատարանները կը կազմուին՝ Թաղական Խորհրդէն դուրս և անկեց ընտրեալ բանիրուն, ամուսնացեալ և թաղեցւոց վստահութիւնը լիովին վայելող երկու անձերէ, և թաղին եկեղեցական դասէն ընտրեալ մի քահանայէ։

Բ.

Կեդրոնական Դատարան

Յօդ. 31. Կեդրոնական Դատարանըն երեք սենեակներու կը բաժնուի, Ամուսնական, Ընտանեկան և Վարչական. և իւր պաշտօնն է՝ սոցա միջոցաւ քննել և վճռել ազգային շրջանակին մէջ տեղի ունեցած ամեն դատերը։

Յօդ. 32. Կեդրոնական Դատարանի անդամք Վարչական Խորհըրդէն կ'ընտրուին, ըստ առաջարկութեան Դատական Խորհրդականին։

Ամուսնական Սենեակ

Յօդ. 33. Ամուսնական Սենեակը կազմուի, 40 տարին լրացուցած և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրինաց հմուտ ամուսնացեալ հինգ ձեռնհաս անձերէ, որոց երեքն եկեղեցական պէտք է լինին։

Այս Սենեակին կը պատկանին բոլոր ամուսնական դատերն ։

Անհատական Սենեակ

Յօդ. 34. Անհատական Սենեակը կը կազմուի, 30 տարին լրացուցած և ցերութեան օրինաց հմուտ հինգ ձեռնհաս անձերէ ։

Այս սենեակին կը պատկանին՝ ժառանգական, կտակային, ընտանեկան, պատուոյ և վնասու հատուցման, և այլ ամենայն անհատական դատերն ։

Վարչական Սենեակ

Յօդ. 35. Վարչական սենեակը կը կազմուի, 30 տարին լրացուցած և վարչական օրինաց հմուտ հինգ ձեռընհաս անձերէ ։

Այս սենեակին կը պատկանին՝ բաց առեալ վարչական խորհրդոյ և դատական Բարձ. Ատեանի անդամներն բոլոր առաջնորդական, վանական, թաղային և այլ ամենայն ազգային պաշտօնատարաց, մանկավարժից և դասատուաց պաշտօնին ու պարտաւորութեան՝ ինչպէս նաև ընտրական իրաւանց և ազգային հրատարակութեանց վերաբերեալ դատերն ։

Գ.

Բարձրագոյն Դատարան

Յօդ. 36. Բարձրագոյն դատարանը կը կազմուի, կրօնային և քաղաքային երկու ատեաններէն. որոց առաջինը կը բաղկանայ հինգ օրէնսգէտ եկեղեցականներէ և միւսը հինգ օրէնսգէտ աշխարհականներէ ։ Այս երկու ատեանները միանալով կը կազմեն խառն ատեանը ։

Յօդ. 37. Կրօնային և քաղաքային ատեաններն Ազգային ժողովէն կընտրուին, Ատենապետաց դիւանին ներկայած սրբագրելի ցանկերուն վրայ ։

Կրօնային ատեանին համար Ատենապետաց դիւանին կողմէ ներկայելի ցանկը քաղեալ պիտի ըլլայ եկեղեցական վիճակային ժողովէն պատրաստուած եռապատիկ ցանկին մէջէն ։

Կրօնային Ատեան

Յօդ. 38. Կրօնային ատեանին պաշտօնն է՝ վերաքննել կեդրոնական դատարանին վճռած այն խնդիրներն, որք զուտ քաղաքական հանգամանք ունին ։

Քաղաքային Ատեան

Յօդ. 39. Քաղաքային ատեանին պաշտօնն է՝ վերաքննել կեդրոնական դատարանին վճռած այն խնդիրներն որք զուտ քաղաքական հանգամանք ունին ։

Խառն Ատեան

Յօդ. 40 Խառն ատեանին պաշտօնն է վերաքննել կեդրոնական դատարանին վճռած այն խնդիրներն, որք կրօնական և քաղաքական հանգամանք միանգամայն ունին ։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔ

Յօդ. 41. Կրօնային ատեանին պաշտօնն է ազգին կրօնական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը ։ Իւր պարտաւորութիւնքն են Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դաւանութիւնն ու աւանդութիւններն անեղծ պահել տալ, կրօնական զգացումն ազգին մէջ զարգացնելու ջանալ, եկեղեցեաց և եկեղեցականաց բարեկարգութեան հսկել, ազգին մէջ ծագած կրօնական խնդիրներն ու վէճերը քննել և լուծել ։

Սոյն ատեանը կը քննէ և կը դատէ եկեղեցականաց պաշտօնին և պարտաւորութեանը վերաբերեալ խնդիրներն ։

Նմանապէս ձեռնադրութեան համար ներկայացեալ ընծայացուաց արժանիքը կը քննէ, կըստուգէ և անոնց ընդունելութիւնը կորոշէ ։ Նոյնպէս կը հսկէ դըպրաց դասուց վրայ և զարժանաւորը ի պաշտօն դպրութեան կը կոչէ ։

Յօդ. 42. Կրօնային ատեանն կրօնական գործոց համար գէթ 15 օրն անգամ մը գումարի նախագահութեամբ Պատրիարքին և Գեր-Նախագահութեամբ կրօնական խորհրդականին ։

Յօդ. 43. Քահանայի ձեռնադրութիւն չկրնար կատարուիլ Կ. Պօլսոյ մէջ, մինչեւ որ կրօնական խորհրդականին առաջարկութեան վրայ Պատրիարքին կողմէ արտօնեալ չըլլայ ․ և այս արտօնութիւնը չկրնար տրուիլ, մինչեւ որ թաղի մը Քահանայից դասն ու թաղական խորհուրդն ստորագրեալ տեղեկագրով չը խնդրեն, ընծայացուին վարուց ու բարուց համար չը վկայեն, և անոր ապրուստին ապահովութիւնը չերաշխաւորեն ։

Սոյն պայմաններուն համեմատ կը կատարուի նաև գաւառաց մէջ քահանայից ձեռնադրութիւնը, գաւառին Առաջնորդ Եպիսկոպոսին ձեռօք ։ Առաջնորդն երբ Եպիսկոպոս չէ, ձեռնադրութիւնը սահմանակից վիճակաւոր եպիսկոպոսին կը յանձնէ ։

Նմանապէս կուսակրօն եկեղեցականի ձեռնադրութիւն՝ թէ՛ ի Կ. Պօլիս և թէ՛ ի գաւառս՝ չկրնար կատարուիլ, մինչև որ Եպիսկոպոսի մը կամ վանական Միաբանութեան մը կողմանէ ընծայացուին բարուց և վարուց համար գրաւոր վկայութիւն չտրուի, ուսման մասին պաշտօնական քննութենէ չանցնի և Պատրիարքէն արտօնեալ չլինի ։

Իսկ Առաջնորդաց եպիսկոպոսական կողման մասին Գաւառական Առաջնորդ տեղեկագիրը կրօնային Ատեանին մէջ քննուելէ ետև, Պատրիարքը կը կնքէ եպիսկոպոսացուին վկայականն, ըստ առաջարկութեան կրօնական խորհրդականին ։

Յօդ. 44. Երբ կրօնային Ատեանը խնդիր մ'իւր ձեռնհասութենէն վեր դատէ, կամ Պատրիարքն և կամ կրօնական խորհրդականը չհաւանին կրօնային Ատեանին որոշման, Պատրիարքին հրաւիրանաց վրայ Եկեղեցական վիճակային ժողով կը գումարի և խնդիրն անոր որոշման կենթարկի ։

Եկեղեցական Վիճակային Ժողով

Յօդ. 45. Եկեղեցական վիճակային ժողովը կը բաղկանայ, Կ. Պօլսոյ մէջ գտնուող Եպիսկոպոսներէն և առաջնորդ կամ վանահայր Վարդապետներէն, Երուսաղէմայ և Կ. Պօլսոյ Պատրիարքական փոխանորդներէն, և Կ. Պօլսոյ Եկեղեցեաց քարոզիչներէն և աւագ քահանաներէն ․ 'ի բաց առեալ վարչութեան կողմէ ընդդատաստանաւ ճանչցուած եկեղեցականներն ։ Եւ իւր պաշտօնն է՝ կաթողիկոսական և Պատրիարքական և կրօնային Ատեանի անդամակցութեան ընտրելեաց ցանկերը պատրաստել և առ ինքն յանձնարարեալ խնդիրները լուծել ։

Ի հարկին գաւառաց Առաջնորդներն ալ կը հրաւիրուին եկեղեցական վիճակային ժողովին մանաւանդ բարձրագոյն կարեւորութիւն ունեցող կրօնական խնդրոց լուծման և կաթողիկոսական ցանկի պատրաստութեան համար ․

Յօդ. 46. Եկեղեցական վիճակային ժողովն՝ երբ խնդիր մ'իւր ձեռնհասութենէն վեր դատէ, Արարատեան Մայր Աթոռոյ կաթողիկոսին կը դիմէ ստորագրեալ տեղեկագրով ։

ԳԸԹԼԸԳ

ԻԱՆԷ

(Հանգանակութիւն յերուսաղէմ)

			Դհկ.	
Ամեն.	Եսայի Սրբազան Պատրիարք Հայր		2420	
Գեր.	Իսահակ	Եպիսկոպոս	605	
»	Յարութիւն	»	605	
»	Երեմիա	»	605	
»	Աստուածատուր	»	22	50
Արժ.	Վրթանէս	Վարդպ.	91	
»	Ղուկաս	»	60	20
»	Պօղոս	»	22	30
»	Եղիշէ	»	11	15
»	Կիրակոս	»	181	20
»	Խաչատուր	»	22	30
»	Սրապիոն	»	22	30
»	Եփրեմ	»	66	
»	Իգնատիոս	»	22	30
»	Մկրտիչ	»	121	
»	Մեսրովպ	»	121	
»	Բարթողիմէոս	»	121	
»	Գաբրիէլ	»	121	
»	Սարգիս	»	45	20
»	Մամբրէ	»	121	
»	Գրիգոր	»	60	20
»	Սահակ	»	181	20
»	Վահան	»	181	20
»	Ղևոնդ	»	181	20
»	Գարեգին	»	22	30
»	Յակոբ	»	242	
»	Առաքէլ	»	22	30
»	Ներսէս	»	22	30
»	Գէորգ	»	121	
»	Խորէն	»	68	10
»	Արիստակէս	»	45	20
»	Վահրամ	»	60	20
»	Գաբրիէլ	»	55	
Բըշնըհ.	Նիկողոս	Սարկաւագ	22	30
»	Սարգիս	»	60	20
»	Կարապետ	»		
	Յովհաննէսեան		121	
»	Նիկողոս	»		
	Թաղասցի	»	22	30
»	Գրիգոր	»	22	30
»	Մարտիրոս	»	45	20
»	Գրիգոր	»		
	Սղերդցի	»	45	20
»	Տրդատ	»	121	
»	Սարգիս	»		
	Վանցի		60	20
»	Սալէհ	»	22	30
»	Յարութիւն	Դպիր	22	30
»	Գրիգոր	»	34	5
»	Յակոբ	»	22	30
»	Յովհաննէս	»	22	30
»	Արտակ	Ժառանգաւոր	22	30
»	Արմենակ	»	22	30
»	Յարութիւն	»	22	30
»	Տիգրան	»	5	30
»	Յովհաննէս	»	11	15
»	Աւետիս	»	1	20

Մեծ. Տեարք ,

Կարապետ Տպարանապետ	121	
Կարապետ վարպետ	45	20
Խաչատուր Մասագործ	22	30
Ստեփան Պապա	22	30
Միքայէլ Յարութիւն և Միքայէլ, անձինք Պատրիարքարանի	121	
Միքայէլ Ժառանգաւորաց հանդերձապահ	45	20
Յարութիւն Փոքրաւոր Ղուկաս Վարդապետի	22	30
Սուքիաս Ժամկոչ Հրեշտակապետի	22	30
Սարգիս Սենեկապետ	22	30
Յակոբ Ջգեստապահ	12	
Կարապետ Դռնապան Ժառանգաւորաց	22	30
Խաչատուր Դռնապան Ս. Յակոբայ	22	30
Մարուգէ Գիշերապահ Ժառանգաւորաց	22	20
Մանուկ Պապա Մոմագործ	121	
Գաբրիէլ Հացագործ	22	30
Գրիգոր Մոկացի	5	20
Գրիգոր Վանցի Սպասաւոր Ժառանգաւորաց	121	
Յակոբ Պապա Մալաթիացի	17	5
Ստեփան Կարնեցի Լուսարար	18	
Պետրոս Վանցի Աւելածու	5	20
Գրիգոր Կարապետեան Նորգիւղցի	11	15
Կարապետ Կեսարացի Ջգեստապահ	30	10
Գէորգ Բիլիսցի Խոհանոցի	5	30
Յակոբ Ախալցխացի	11	15
Յարութիւն Ջանուպ գալէցի փառասարան	22	30
Պօղոս Պապա Մոմավաճառ	121	
Սարգիս Պապա	30	10

(Տէվ-ը)

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Կէյվէ գազասը գայմագամը Իւրիպ էֆէնտիյէ րիւթպէի սանիյէ սընըֆը միւթէմայիզի ,

Աթինա սէֆարէթը Սէնիյէսի իքինճի քեաթիպէթի՝ րիւթպէի սանիյէ սընըֆը սանիսի իլէ սէֆարէթ միւշաւիրլէյինա ամէտճէսի Ջալի էֆէնտիյէ ,

Պէյ օղլու միւտտէիի ումումի մուավինլիյի՝ Խիւտավէնտիկեար վիլայէթի մէրքէզ պիտայէթ մահքէմէսի միւտտէիի ումումի մուավինի սապըգ Ահմէտ պէյէ ,

Խիւտավէնտիկեար վիլայէթի մէրքէզ պիտայէթ մահքէմէսի միւտտէիի ումումի մուավինլիյի՝ Պէյ օղլու միւտտէիի ումումի մուավինի սապըգ Հագգը պէյէ ,

Վան վիլայէթի իսթինաֆ մահքէմէսի ճէզա տայիրէսի րիյասէթի՝ Թրապիզոն վիլայէթի իսթինաֆ մահքէմէսի րէիսի սապըգ Րէուֆ պէյէ ,

Նէճտ միւտտէիի ումումի մուավինլիյի՝ Նէճտ Թահրիրաթ քեաթիպը սապըգը Ապտուլլահ էֆէնտիյէ թէվճիհ պույրուլմուշ տըր ։

ՄԻՒԹԷՖԷՐՐԻԳԱ

Թօփխանէին պէհանընա կէօրէ , Մ. Թէօտօր Մավրօգօրտաթօ կէչէն հաֆթա Թէսալիատա 16,000 լիրայա 50,000 թէօնիւմիւք պիր չիֆթլիք միւպայէա իթմիշ տիր ։

—=—

Րում Թիւճճարընը միւթէպէրրանընտան Մ. Ջարբա քէնտի նամընա օլան գըզլար մէքթէպի իչին պիր մահալը մախսուս ինշա իթմէք իւզրէ Թագսիմտէ Այա — Թրիատա քիլիսէսինին արսասը իւզէրինտէ պիր մէքթէպ եափաճագ վէ պու մէքթէպ Թախմինէն 20,000 լիրայա չըգաճագ տըր ։

—=—

Տէտէ-Ագաճ ճիվարընտա հայտուտլուգ մէյտան ալմըշ օլմագլա, կէչէնտէ հայտուտլարըն տաղա աչըրտըգլարը Բէթրօ Գալաֆաթի նամ քիմէսնէ 1100 լիրա Թազմինաթ վէրէրէք գուրթուլմուշ տըր ։

—=—

Կէչէն հաֆթա Սթամպօլ Տիվանը ճինայէթինտէ պիր մուհաքէմէ վուգու պուլուպ , չէօյլէ քի , իշպու մուհաքէմէտէ իքի մազնուն ալէյհ պուլունարագ պիրի Լուտովիկօ նամընտա տէօնմէ պիր Լէհլի վէ տիկէրի տախի կիւլֆէ նամընտա պիր իսլամ գատընը իմիշ ։ Լուտովիկօ իլէ մէրգումէ հանըմ գարը գոճա կիպի կէչինմէքտէ օլուպ , պունլար զարուրէթ վէ սէֆէլէթէ տուչար օլտունճա , հիւքիւմէթ ալէյհինտէ կէօյա ֆէսատլար վէ իթթիֆագը խաֆիլէր մէվճուտ օլտուղունու խապէր վէրմէք իւզրէ Մապէյնէ մէքթուպլար վէ րաբօրթօլար եազմագ Թասավվուրունտա պուլունմուշլար տըր ։ Կէօրիւնիւշտէ էվվէլա պու մալումաթը խայալիյէյէ ինանըլմըշ վէ Լուտովիկօ իլէ րէֆիգէսինէ պարը պախշիշլէր վէրիլմիշ տիր ։ Լաքին մուախխարէն տահգա տօղրու մալումաթ վէրմէյէ իճապ օլունտուգլարընտա , Պէյօղլունտա Թարլա Պաշընտա պիր խանէ կէօսթէրմիշլէր տիր ։

Պու խանէնին միւսթէճիրի Ալէքսանտր նամընտա պիրի օլուպ , կէօյա ատը ֆէսատ պաշը տա պու իմիշ ։ Ջապթիյէ խանէի մէզքիւրը պասմըշ , միւսթէճիրը մէրգումու թէվգիֆ իթմիշ , վէ խանէտէ պուլունան էվրագը քեաֆֆէսին զապթ իթմիշ տիր ։ Լաքին ֆէսատա տաիր հիչ պիր էսէր պուլունմամըշ տըր ։ Պունուն իւզէրինէ վուգու պուլան իսթինթագտա Լուտովիկօ իլէ րէֆիգէսինին միւֆթէրի օլտուգլարը թէպէյյիւն իթմիշ տիր ։ Պուննան մաատա Լուտովիկօ հագգըտա Հալի իգրար իտէրէք , վէ մէքթուպլարը քէնտի եազըպ րէֆիգէսինին հիչ պիր մէտխալի օլմատըղընը պէյան իլէ չէքէրէք մէրգումէյի գուրթարմայա չալըշմըշ իսէ տէ , Տիվանը ճինայէթ Լուտովիկօյու պէշ սէնէ գալէպէնտլիյէ վէ կիւլֆէ հանըմը տախի ճէզա գանուննամէսինին 233 իւնճիւ պէնտինտէ միւնտէրիճ ճէզայա հիւքմ իթմիշ տիր ։

Աքիւր Ժէօռտանէր

—=—

Պու քէրրէ էօհէսինէ Սթամպօլ թէվճիհ գըլընմըշ օլան Էպիւլհէօրի էֆ. հազրէթլէրինէ Թէպտիրէն իքինճի րիւթպէ Մէճիտի իհսան պույրուլմուշ տըր ։

—=—

ՕՆ ԱԼԹԸՆՃԸ ԼՈՒԻ
ՎԷ
ՖՐԱՆՍԱՆԸՆ ԻՍԹԻԼԱԼԸ
(ՐԷՎՕԼԻՒՍԻՕՆ)

ՄԻՒԷԼԼԻՖԻ
ԱԼԷՔՍԱՆՏՐ ՏԻՒՄԱ

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

(939 նումրօտան մապաատ)

Լաքին պու Թէտպիր բէք քիֆայէթսիզ վէ բէք եավաշ կէօրիւնտիւ, վէ տահա միւէսսիր պիր Թէտպիրէ միւրաճաաթ օլունտը, եանի Բարիզին եագընընտա պուլունան օթուզ պին արապա ասուն գարատան Բարիզէ կէթիրթմէկէ գարար վէրիլտի ։ Պու Թէտպիրին իճրասը իչին իքի եիւզ պին ֆրանգ իգթիզա իտէր իտի , գրալ պու աղչէյի իգրազ իթտի վէ օն պէշ կիւն զարֆընտա սաթըլաճագ պէհէր ասուն արապասընըն իւզէրինէ ալթը լիրալըգ պիր վէրկի Թարհ իտէրէք մէպլաղը մէզպուրը գապզ իթտի ։

Եէհասըլ Սէպթէրիա կիպի եէթմիշ ալթը կիւն սուրէթ իթմիւքտէն սօնրա , փէպրուար 21տէ պուգլար սէօքիւլմէկէ պաշլատը , վէ պու տէֆա հագիգաթէն պաշլամըշ իտի ։ Լաքին Բարիզ էհալիսինին հէր չէյտէն պիր էյլէնճէ չըգարմագ ատէթի օլտուղընտան , պու պաստէ տախի պու ատէթինի ունուտմամըշ իտի ․ հէման հէր տէօրթ եօլ աղզըլարընտա գարտան տիքիլի Թաշլար եափըլըպ , իւսթլէրինէ տէ գրալ վէ գրալիչայա մէտհիյէ օլմագ իւզրէ , եազըլար չըգարըլմըշ իտի , գիրա միւշարիլէյհիւմա իշպու ֆէլաքէթտէ սուրէթի հագիգիյէտէ եանըպ խօշուպ ֆէլաքէթզէտէկեանը Թէսէլլի իթմէք իչին հէր նէ միւմքին իսէ եափմըշ իտի ։

Սօուգ զիրօտան 12 տէրէճէ աշաղա էնմիշ իքէն , խանէլէրի գաբամագտա օլան պուզ էրըյընթիլէրը արասընտա , հէր քէս էտէպիյաթըլա մէշղուլ օլմագտա վէ սէյիրլէրէ կիթմէքտէ իտի ։ Ջէմանէնին խաֆիֆճէ չաիրի պուլունան Մ. տը Պիւֆլէր՝ պէյթլէր Թանզիմ իտէր իտի վէ պու պէյթլէր մուվաֆֆագիյէթը աքիսէտէ նայիլ օլուրլար իտի ։ Տուսի տախի ֆաճիալէր (Թրաժէտի) իճրա իթտիրիր իտի իսէ տէ , պունլար տայմա աչաղա տիւշէրլէր իտի ։

Օ զէման պու իքի մուհարրիր տէ գրիթիգտէն գուրթուլամազլար ։

Էվվէլա ֆաճիատան պաշլայալըմ , սէֆալէթէ խամըր իթմէք լազըմ տըր ։

«13 յանվար․— Մ. Տիւսինին իքի այտան պէրու պէքլէնէն Մոգրեն նամ ֆաճիասը նիհայէթ տիւն օյնանտը ։ Մուէլլիֆի մումաիլէյհ՝ մուվաֆֆագիյաթը ֆէվգէլատէսինտէն Թէչվիգ օլունարագ , արթըգ ինկիլիզ չաիրինին պիլճումլէ տէլիլիքլէրինի , այգըրըլըգլարընը վէ եապանիլիքլէրինի Ֆրանսըզ մէնզարէսինէ նագլ իտէպիլէճէկինի մէմուլ իթմիշ ։ Մալիւմ տիր քի պու էճնէպի չաիր Շէքսփիր տիր , եանի ֆաճիա մուհարրիրլէրինին էն ալիսի , էն էտնասը , էն քիւսթախը , էն աճայիպի տիր ։ Տիւնքի կիւն Մոգրեն օյունունուն ճիւզի պիր գաշալըլըեթէ մազհար օլուշունա պագըլըր իսէ , էհալիյէ չօճուգճա վէ սաատսըզըրը տէհշէթլէրտէն պէզգինլիք կէլմէկէ պաշլամըշ տըր տէյու մէմուլ օլունուր ։ Մէվսուգէն խապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ , բազար կիւնիւ վուգու պուլան բրօվատա Մ. Տիւսի՝ էսէրինին օ գատար այգըրըլըգլարընտան վէ միւնասէպէթսիզլիքլէրինտէն գօրգարագ , պիր աղ ագլընը ղայպ իթմիշ իտի , վէ լէզզէթի, ագըլ վէ ֆիքրի սէլիմի օ գատար Թահգիր իթտիկի իչին գամիրի գապարտըղընտան, զիհնինէ խալէլ կէլմիշ իտի․ լաքին պագը պարչալար էյի ալգըշլանտըգլարընտան , վէ բարթէր բէք տէ աչըղա հիտաէթ կէօսթէրմէտիկինտէն , վէ անճագ պիր գայտըզըլըգ իպրազ իթտիկինտէն [illegible] գանտըրմըշ տըր քի , [illegible] հիտէր վէ Թէպտիլ վէ խուսուսի [illegible] լէ չէտոէ պիր հիչ իլէ օյունու [illegible] պիլիր վէ պէլքի տէ մուզաֆֆէրիյէթէ նայիլ օլուր ։

«Պինապէրին իքինճի տէֆա իճրասը ճումաա էրթէսի կիւնիւնէ Թաալիգ օլունտու ։

«Պագալըմ օնտան նէ՞ չըգաճագ տըր ։»

Շիմտի պագըլըմ Մ. Պուֆլէր իչին գրիթիգ նասըլ միւլայիմ իմըշ վէ պու կիւպի օլուր ։ Վագըա Մ. տը Պուֆլէր՝ օ եազանի Շէյքսփիրէ պէնզէտէրէք պէշ բէրտէլի պիր ֆաճիա Թանզիմ իթմէմիշ տիր ։

«22 փէպրուար․—Կէճէ իլէ [illegible] նամ Թիւրքինին հավասը իւզէրինէ Մ. տը Պուֆլէրին [illegible] սէրլէվհասըյլա օրթաթա պիր չարգը տօլաշմագտա տըր ։ Պու լաթիֆ չարգըն Թօհաֆլըղը մալիւմ տիր ։

Թարիֆէ հաճէթ տէյիլ տիր քի, Շէյքսփիր իլէ Տիւսի՝ Մ. տը Պուֆլէրին պու էրէնի մահսուլընտան հօշ աչաղա գալըրլար ։

Լաքին էրնէ օ զէմանլար սազլամ վէ ինկիլիզ չաիրինին հէման էն տէհշէթլի իսթիրաաթը գատար տէհշէթլի պիր ֆաճիա Բարիզլիլէրին նազարը տիգգաթընը ճէլպ իթտի ։

Լաթիւտին օթուզ սէնէ մահպուսիյէթտէն սօնրա սէպիլինին Թախլիյէ օլունտուղունու տիմէք իսթէօրուզ ։

Իւմի իտարէ մուալլիմի մէշհուր քէնէյտէն պահս իթմիշիզ տիր ․ պու զաթ Օն պէշինճի Լուի իլէ Մատամ տը Բօմպատուրըն հէքիմի իտի ։ Պիր կիւն պու հէքիմ միւշարիլէյհա Մատամըն եանընտա իքէն գրալ իչէրի կիրտի։ Քէճէ տիթրէր , էյմպէյմ օլուր վէ տիշարը չըգար ։

—Նէ՞նիզ վար , սօրտու օնա Մատամ Տիւհօսէ նամ պէսլէմէքի, պէօյլէ գատըն Մուխթիրէլէրի Թանըլըմ իտուպ էսէր պրագըմըշ տըր ։

—Հիչ , աճապ քէնտի հիչ պիր չէյիմ եօգ , անճագ գրալը կէօրտիւքիւմտէ չէօյլէ տէրիմ․ «իշթէ պիր ատամ քի քէյֆի իսթէրսէ պաշըմը քէսթիրէպիլիր ․»

—Օ՞ , ճէվապ վէրտի Մատամ Տիւհօսէ , գօրգուլաճագ պիր չէյ եօգ տըր , գրալ բէք էյի ատամ տըր ։

Հագիգաթէն գրալ բէք էյի ատամ իտի վէ պիր չէյ եափմայան պիր ատամըն գաֆասընը քէյֆ իչին քէսթիրմէզ իտի ․ լաքին էյլէնճէ իչին մէրգումը Պասթիլ հափսխանէսինէ կէօնտէրէպիլիր իտի ։

Լաթիւտին Պասթիլէ կիրմէսինի բէք մուխթասար սուրէթտէ եազմըշ իտիք ։ Պիւտէթը հափսխանէսինտէն չըգտըղընա , էվինէ անտէն պահս իտէպիլիր իտիք ։

(Տէվ-ը)

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Պու կիւնքի վագթ պու աթիւէքի ֆըգրա օգունմուշ տըր ։

«Պիր իքի կիւնտէն պէրու իֆատէ իյլէտիկիմիզ վէճհիլէ, Պապը Ալինին մէչըուլիյէթը հաղըրեսի ըմլահամ տըր ։

«Ըմլահաթըն էն միւհիմլէրինտէն օլան ուսմուրը մէարիֆ վէ նաֆիա հազգընտա միւզաքէրէի ախիրէտէ կէօսթէրիլէն նիապէթը մարիտաթ իլէ պէրապէր, խալինէի մէբքեզիյէտէն թախսիս օլունաճագ մէպալիղ իւզէրինէ միւզաքէրաթը միւհիմմէ ճերեան իլէմէկի մէամուլ տըր ։

«Պիր տէ իւթթիֆագը մէմլիւքէրինին վէզայիֆի վէ տէրէճէի մէզունիյէթի իւզէրինէ պազը թաասվուրաթը ճէտիտէ պուլունտուղու ճիւմլէի միւսթախտէմաթտան տըր ։

«Ցէվայիրը պէլէտիյէ թէշքիլաթ վէ իճրաաթը տախի պաշլըճա մէվատը ըմլահիյէտէն օլուպ, պունա տաիր իգթիզա իտէն մէվատտ ոիզամիյէ իչին պիր լայիհա մախսուսէ թերթիպ օլունմագ իւզրէ օլտուղու իշիտիլմիշ տիր ։

«Եալըըզ վիլայաթըն թէվսիի մէզգուրիյէթի մատտէսինտէ պէյնի վիւքելա իխթիլաֆը արա մէվճուտ օլտուղու վէ պունա տախի ալայ պէյլէրինին քայմագամլըգլարա պը վէ սայիր պազը մէմուրինին պիլա իսթիզան իճրաի մէմուրիյէթի զըմնընտա վալիլէրէ մէէզունիյէթ վէրիլիպ վէրիլմէմէսի մէսէլէլէրի սէպէպ պուլունտուղու էլսինէտէ տէվէրան իտէր ։

«Հէր հալտէ ըմլահաթըն սէրիտ իճրաաթընա խըտմէթ իտէճէք մէվատը միւթէֆէրրիգա տախի վագը տէսիթը հիմմէթ օլունմագ իւզրէ տիր ։

«Ժանտարմա թէշքիլաթընա իգթիզա իտէն իճրաաթ լայիհալարը նըն թանզիմի պիր գօմիսիօնա հէվալէ օլունաճագը վէ ժանտարմա զապըթանըն էմըը ինթիխապը հազգընտա մէվգու ահքեամը նիզամիյէ պազը մէրթէպէ թատիլ իտիլէճէկի տախի ըմլահաթ խաբէրլէրինտէն տիր ։

«Ժանտարմա նէֆէրաթ վէ զապըթանընա վէրիլէճէք մաաշաթ հաստը միւնասիպինէ իպլաղ գըլընաճագմըշ ։»

—Ցուլչինօնուն թէքլիֆի հազգընտա Պապը Ալի թարաֆընտան էվվէլքի կիւն սուֆէրայա իթա օլունան նօթայըն պիր սուրէթի տիւնքի Մեսալիլ(?) կէօրիւլմիւշ օլմագլա, պէր վէճհը զիր թերճէմէ օլունմուշ տըր ։

«Պապը Ալի հիւմիւ խիւլուսու վէ նիյէթի հազգընտա պիր տէլիլը ճէտիտ իպրազ իթմէք արզուսու իլէ, Ցուլչինյօ Գարատաղըլարա թէրք իթմէյէ գարար վէրմիշ տիր ։

«Մէվգըի մէզգիւրուն վէսաիթը միւսլիհանէ իլէ տէրհալ թէսլիմի հազգընտա մահալլի հիւքիւմէթինէ էվամիրը լազըմէի գաթիյէ իթա գըլընմըշ տըր ։

«Թէսլիմը մէզքիւրուն չուրուքթունու թախրի իյլէմէք իւզրէ պիր մուգավէլէի մախսուսէ ագտ օլունմասը մուգարրէր տիր ։

«Պապը Ալի պու ֆէտաքեարլըղը եալըըզ նիւմայիշը պահրիյի ատէմը իճրասը իչին իթթիֆագ իյլէմիշ օլտուղունտան, նիւմայիշը պահրի ֆիքրի պիւսպիւթիւն թէրք օլունաճագընը մէմուլ իտէրիզ ։ »

—Գարատաղլը վէ Շգօտրա սուլարընտա պուլունան Օսմանլը ղըրհըլարընա էրզագ վէ միւհիմմաթ կէօթիւրմէք իւզրէ Ա․էր նամ պէյլիք վաբօրու մըգտարը քեաֆի մէէքիւլաթ վէ էլպիսէ վէ լէվազըմը սաիրէյի միւսթահզիրան պու սապահ Տէրսաանէթի լիմանընտան հարէքէթ իյլէմիշ տիր ։

—Տէրսաանէթէ տավէթ օլունտուղու վէ պիր միւհիմմ մէմուրիյէթէ թաէյին օլունաճագը թէլկրաֆլարլա խապէր վիրիլէն Բօմատա Օսմանլը սէֆիրի Թուրհան պէյին մուգատտէմա չույու պուլտուղու վէճհիլէ, Արնաուտլարա նասիհաթ իթմէք իւզրէ օլ թարաֆա իզամ գըլընաճագը պու սէֆա եինէ Ճէրիտէի Հավատիս ըիվայէթ իտէյօր ։

—Ցիւնքի Մեսալիլըն պէեանընա կէօրէ, զապըթա պազը գալապալըգլարըն թէհարրիսինտէ օլմագլա, կէչէն ճումա կիւնիւ բօլիս մէմուրլարը Բումէլի Հիսարընտա պիր Բումխըրսըզլըքլարընը գալպազան զանն իտէրէք, թէֆթիշ իթմիշլէր իսէ տէ, պէօյլէ պիր գալպահանէյէ թէսատիւֆ իթմէքսիզին իտիլէրինտէն միլտէլիք իտէրէք թէֆթիշ օլունմուշ վէ ֆագաթ

էսնաի թէֆթիշտէ իւսթիւնտէն ալընան սաաթ վէ քալթօսը իատէ իթմէմիշլէր տիր ։

—Պապը Ալինին Ցուլչինօ հագգընտա էվվէլքի կիւն սուֆէրայա իթա իթտիկի նօթա թէքլիֆնամէ մէզքիւրէ Եվրօբա տէվլէթլէրինին կէօզէթ կէօսթէրէճէքլէրի ճէվապը սէպէպ պուլունտուղու, պիւսպիւթիւն Լօնտրա Տէվլէթինին թէշէպպիւսաթը մէարիֆէթիյլէ իպլաղ օլունմուշ տըր ։

—Պրիվայէթէ կէօրէ, Ինկիլթէրրանըն Տէրսաաթէթ սէֆիրի Մ․ Կօշէն ալթը հաֆթայա վէ եախօտ իքի այա գատար Տէրսաաթէթտէն այրըլմաղ իլէ էմիւ, Լօրտ Նաբիէր նամ զաթ միւշարիւլէհէ եէրինէ վեքալէթ էյլէյէճէկմիշ ։

—Իւրէքաէն Թէչէսինաէ Ճուէէլտա եազըլան խուսուսի պիր մէքթուպըն պէեանընա կէօրէ, էճէքսի Գարատաղ հուտուտու իւզէրինտէ 12.000 Արնաուտ մէվճուտ օլուպ, Ցուլչինօտա նիւմայիշը պահրիյէ վէ թօբ էնտախթընա պաշլանըլա տա Գարատաղլըլար տախի օրայը իսթիլայա հիւճում կէօսթէրիւբքլէրի անտէ, թէքմիլ հուտուտ իւզէրինտէ պուլունան էֆրատը մէզքիւր տէֆաթէն Գարատաղա թաարրուզ վէ հիւճում իթմէք իչին էմրը մախսուսա ալմըշլար տըր ։

—Ինկիլթէրրանըն բէիսի վիւքէլաի հազըրէսի պուլունան Մ․ Կըլատսթօնըն էն քիւչիւք քերիմէսի Մատմազել Լիւէն պու տէֆա Նիւմըն–Գօլէճ նամ մէքթէպէ միւալլիմէ թային օլունմուշ տըր ։

—Կէչէն բազար կիւնիւ գըրգ եաշընտա պիչարէ պիր Իրմէնի Գալէնաէրատէն Ետնի քէօյէ կէլիր իքէն Նասըլսա տէնիզէ տիւշիւպ պօղուլմուշ տըր ։

Ֆօպըն պէեանընա կէօրէ, մէրգումըն լաշէսի տէնիզտէն չըգարըլան սօնրա 28 սաաթ մէյտանտա գալմըշ օլտուղընտան զապթիյէլէր մէէրրը նաս օլան պիր մահալտէ կէօմմէք իսթէտիքլէրինտէ, էհալի պունա մուխալէֆէթ իթմիշ իսէ տէ, պիր ագ սօնրա լաշէ օրթատան նապէտիտ իտիլմիշ վէ նէրէյէ կէօմիւլտիւկի անլաշըլամամըշ տըր ։

—Շուեատ գրալըն իքինճի մախտումը 10 կիւն գատար իգամէթ իյլէմէք իւզրէ եագընտա Տէրսաաթէթէ կէլէճէք իմիշ ։

—Նէչէր օլունան պիր իլանը բէսմիյէ կէօրէ, Աթինէր տահրէ տախիլինտէ քեաին ֆէրի քէօյիւ էմլաք վէ տրագիսի 96 (1880) սէնէսի հազիրանթընտան թէքսիթլէր նիհայէթինէ գատար իւչ այ զարֆընտա քեամիլէն թահրիր օլունաճագ վէ միւտտէթը մէզքիւրէ զարֆընտա սէնէտլէրինի իրաէ տէն իսթինքեաֆ իտէնլէր իւերուտէ սէնէտաթ մուամէլաթընճա տիւչարը միւշքիլաթ օլաճագլար տըր ։

—Եղլէթաբըսըն իչ սահիֆէսինտէ Սիսամ սէրլէվհասը սէրճ իթտիկիմիզ ֆգրատա հիքեայէ օլունան պազը գարըշըգլըղըն ասլ ու էսասը օլմատըղընը միւպէյին օլարագ, Տօքթօր Գօզիմա Սիսամ մէճլիսի պիր բազալ թարաֆընտան մէվրուտ պիր թէլկրաֆ կէօրիւլմիւշ տիր ։

—Շէյխ իսլամ գաբուսու չուխատարլարընտան պիրի տիւնքի կիւն քընդիսինի ուլտուրմաղ իլէ ճէրհ իյլէմիշ տիր ։

Ցիւն ագչամ սաաթ պիր պուչուգ րատտէլէրինտէ Պէօյլիւք ալթնտա Լօնճա նամ մահալլէտէ պիր քերէսթէճի տիւքքեանընըն իսթթըգալընտան եանկըն զուհուր իտէրէք, վագթընտա իտաարէ էթիաֆայէ մէթիւրլիքինտէն էթրաֆա սիրայէթ իտուպ, օն ատէտ խանէ վէ պիր տիւքքեան վէ իքի գաճինօ միւնհէտիմ օլմուշ վէ իւչ խանէ տէ եըգըլմըշ տըր ։

Իսքիւտար վէ Գումգաբու վէ Սամաթիա վէ մահալը սայիրէտէն գայըգչըլար Թուլումպալար եէթիշտիկի կիպի, Հէյպէլի բիչկեահընտա լէնկէրէնտազ օլան պիր իթալիան գարագօլ սէֆինէսինտէն տախի իմտատա եէթիշիլէրէք, պուն գատար մահալ եանըըգտան սօնրա կիւճէպէլէ էօնիւ ալընապիլմիշ տիր ։

Քէզալիք տիւն ագչամ սաաթ օն պիր րատտէլէրինտէ Հասքէօյտէ Գալայճը պազըսի նամ խըլամ մահալլէսինտէ պիր խանէտէն տա տախի հարիգ զուհուր իտէրէք, պէշ խանէ միւնհէտիմ օլտուղու հալտէ անճագ պասթըրըլմըշ տըր ։

ԽԱՄՓԷՕՑ ՎԱԲՕՐՈՒ

Տէրունի քէօբրիւտէ իշլէմէք իւզրէ պիրի Այա Գօբօ նամընտա օլարագ կէչէնլէրտէ վէ տիկէրի Գօսքէ Բօղա նամընտա օլարագ պիր գուչ կիւն էվվէլ իքի եէնի վաբօրըն Ինկիլթէրրատան Սխամպօլա վիւրուտ իյթիւքլէրինի եազմըշ իտիք ։

Պու վաբօրլարըն գումվէթի բէք զիյատէ օլտուղունտան, Տէրունէ քէօբրիւտէ իշլէմէլէրի միւմքին օլամաըզըղը գաբտանլարըն էքսէրիսի իթեան իտէրէք, անլէրին գօմանտասընտան իսթինքեաֆ իթմիշլէր իսէ տէ, Նիհայէթ գաբտանըն պիրի, պէսպէլլի էչպէհլիկինի վէ տահա տօղրուսու աճէմիլիկինի Սխամպօլըն վաբօր գումբանեալարընա գուլ վէ էսիր օլան պիչարէ էհալինին իւզէրինտէ թեճրիւպէ իթմէք իսթէտիկինտէն, մէզքիւր վաբօրլարըն պիրինի գօմանտա իթմէյի թէահհիւտ իթմիշ վէ տիւնքի կիւն Այա Գօբօ նամ վաբօր իշլէտիլմէյէ պաշլանըպ, պունտա պիր իքի գաբտան գօմանտա իտէրէք իքի իւչ սէֆէր իճրա իթտիքտէն սօնրա եարամայաճագլարընը իթիրաֆ իլէ կէրի չէքիլտիքլէրինտէ, իշլէթմէյէ թէահհիւտ իթտիկինի պալատէ զիքր իթտիկիմիզ գաբտան մէզքիւր վաբօրըն գօմանտասընը ագչամ խըսմէթ տէրէօհտէ իյլէմիշ տիր ։

Հալ պու քի, մէրգում էչպէհ գաբտան սաաթ օն պուչուգ րատտէլէրինտէ Գարաքէօյ քէօբրիւսինտէն հարէքէթ իտուպ, Ունգաբան քէօբրիւսինին միւթատ օլան արալըղընտան կէչէճէկի էսնատէ, չարբըգ պիր մանօվրա իճրա սըյլա, վաբօրը եան թարաֆընտան քէօբրինիւն քէնարընա չարբմըշ, վէ տավլունպազըն պիրի իլէ պունուն իքի թարաֆընտա պուլունան իքի գամարալար տէրունէլէրինտէ 20–30 քիշի գատար պուլունտուղու հալտէ, տէնիզէ տիւշմիւշ տիր ։ Զաթէն օ էսնատէ Խասքէօյտէ եանկըն օլտուղունտան, վաբօրտա պէշ եիւզ քիշիտէն զիեատէ պուլունմաղլա, պէօյլէ պիր ֆէլաքէթ վուգու պուլունճա, էրքէք վէ գատըն քեաֆֆէսի պիրտէն ֆէրեատ ու ֆիղանլէրինի սաւիւմանէ չըգարմըշ վէ վաբօրըն տախի պաթաճաղը խէվֆի իլէ քիմի քէօբրիւյէ թութունմուշ, քիմի տէնիզէ աթլայըպ եագընտա պուլունան սանտալ վէ մավունալարա իլթիճա իթմէք ագտինտէ պուլունմուշ տըր։

Իյհտարը օ չօլբա վէ աճէմի (մէրգում պունտան իքի իւչ այ մուգատտէմ, մատէն քէօմիւրիւ եագըճըղը իթմէքտէ իմիշ) գաբտանըն ղուրուր վէ էնանիյէթինէ գուրպան կիտէն 500 եօլճունըն պիրտէն նիտալէր իտէրէք ճանընը գուրթարմաղա սավաշըըը կէօրիւլիւպ իշիտիլինճէ, տէրագգա տէօրթ թարաֆտան սանտալլար վէ մավունալար կէլմիշ, վէ Թէրսանէտէն տախի պիր սգուր վաբօրու վիւրուտ իտուպ, մէզքիւր Այա Գօբօ նամ վաբօրտա պուլու[illegible] ... լալարըն իչինտէ պուլունան 20–30 քիշինին հէման պիր խայլիսի սանտալլար վէ մավունալարա վասըթասըյլա գուրթարըլմուշ իսէ տէ, պէշ ալթը քիշինին ղարգ օլմուշ օլտուղու մաթթէէսսիւֆ իշիտիլմիշ տիր ։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Աժանս Հավաս

(Պու սապահ կէլէն Բիւլէթէնլէր)

Աթինա 13 Նօյմ.

Եունան գրալ վէ գրալիչասը տիւն էօյլէյին Նարօլիյի թէրքլէ Պրինտիզիյէ ազիմէթ իթմիշ օլմաղլա, օրատան տախի Ա[...] նամ սէֆինէյէ րաքիպ օլաճագլար տըր ։

Ամիրալ Միաուլիս գրալ վէ գրալիչանըն րէֆագաթընտա պուլունմագտա տըր ։

Եունան տէվլէթի Եունանիսթանըն Միլլի Պանգասը իլէ պիր իսթիգրազ ագտ իտուպ, պու իսթիգրազ ‰ տէ 2 ֆայիզլի 60 միլեօն նագտատան վէ ‰ տէ 1 ֆայիզլի 25 միլեօն պիլէթտէն իպարէթ տիր ։

Հիւքիւմէթ՝ Պանգանըն 60 միլեօնըգ մէպլաղ իչին եէնի պիլէթլէր չըգարմասընա, վէ պու պիլէթլէրին ֆիյաթընը հէր նէ միգտարտա թային իտէր իսէ, օ միգտարտա էհալիյէ գապուլ իթտիրմէսինէ, վէ պու իթթիֆագըն 20 սէնէ միւտտէթ իճրաաթ իթմէսինէ միւսաատէ իտէճէքմիշ ։

Մէզքիւր պանգա ‰ տէ 7 ֆայիզ վէ րէհինլի իսթիգրազլար վէրմէք իչին մէզքիւր եէնի պիլէթլէր վասըթասըյլա 60 միլեօն բէյտա իթտիքտէ, խազինէի ումումիյէյէ հասըլաթը մէզքիւրէնին սիւլսինի վէրէճէք, վէ պու սիւլսիւ 1,300,000 ֆրանգտան իպարէթ օլաճագ տըր ։ Պու մուգավէլէնամէ մէճլիսի մէպուսանա արզ օլունաճագ տըր ։

Բօմա 13 Նօյմ.

Թէքմինէն խապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ, Թիւրքիանըն օրթա էլչիլիկի եազընտա պէօյլէ էլչիլիկէ թէրֆի օլունաճագ տըր ։

Աթինա 13 Նօյմ.

Գրալ վէ գրալիչա Գօրֆույա միւվասալէթ իթմիշ օլմաղլա, եարըն Աթինայա միւթէվէճճիհէն ճէզիրէի մէզքիւրէտէն հարէքէթ իտէճէքլէր տիր ։

ԻԼԱՆԱԹ

Տէրսաաթէթ Պիտայէթ Մահքէմէսինտէն

Մօտէլճի Յովհաննէսին Ճանիկ աղայա պա իլամ՝ մահքիւմիւն պիհ տէյնի պուլունան մէպլաղի մահքիւմէնին թէսվիյէսի զըմընտա մէրհուն վէ ֆիրուխթը մահքիւմ օլան Սամաթիատա Քիւչիւք Մէյտանտա Հաճի Գասըմ մահալլէսինտէ քեաին 62 նումէրօլու պիր պապ քեարկիր խանէնին թարիխի իլանտէն 15 կիւն սօնրա ֆիրուխթընա թէշէպպիւս օլունաճաղը Տէրսաաթէթ մէզատ իճրա տայիրէսինտէն իլան օլունուր ։

1 Թէշրինի էվվէլ 96

Քէզա

Քէֆիլ սարրաֆ Միխայիլինին Րիֆաթ էֆէնտիյէ պա իլամ մահքիւմ պիհ տէյնի պուլունան մէպլաղը մահքիւմէնին թէսվիյէսի զըմընտա քէֆիլ էօհտէսինտէ պուլունան Պէյօղլունտա Քիւչիւք Բարմագ–Գաբուտա օթուզ նումէրօ իլէ մուրագգամ պիր պապ խանէսինին նըսֆը պունտան ագտէմ միւզայէտէյէ գօնըլարագ, իւրա 100 ղրուշ հիսապըյլա 14.750 ղրուշտա վէ մահալը մէզքիւրտէ 28 նումէրօլու արսանըն թէմամը իւրա 100 ղրուշտան 9750 ղրուշա թալիպի էօհտէսինտէ թէգարրուր իթմէքլէ, պունտան զիյատէ թալիպ օլանլար վար իսէ, թարիխի իլանտէն 31 կիւնէ գատար Տէրսաաթէթ մէզատ իճրա տայիրէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր ։

7 Զիլգատէ 97

Շէհր Էմանէթինտէն իլան

Տօյմա–Պաղչէ կազխանէսինէ պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումը օլան սէքիզ պին գանթար քէօմիւր քիբէճինին պէհէր գանթարը պէշ ղուրուշտա վէ սաթըլաճագ օլան եիրմի պին գանթար մալթօլթ գօգ քէօմիւրինին գանթարը եիւզ պէշ բարա վէ իքի պին պէշ եիւզ գանթար ալթըգ մալթօլթ գօգ քէօմիւրինին գանթարը սէքսէն վէ գօգ քէօմիւրի թօզլարընըն ալթմըշ բարատա չըրախթի մալիւմէ իլէ թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ Թէշրինի էվվէլը ուամինին օն պիրինճի ճումա իրթէսի կիւնիւ ղարարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէն, թալիպ օլանլարըն եէվմը մէզքիւրէ գատար Շէհր Էմանէթի մէճլիսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի ։

1 Թէշրինի էվվէլ 96.

ՇԱՐԳ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ

ՀԻՔԵԱՑԷՍԻ

Սաթըըը Օսմանպօտա, Եէնիճամի Զինկիրէր ճատտէսի Ա. Ղուկասեան, վէ Բոլսուն Զարչըտա Թրէնկեան քիթթապհանէլէրինտէ ։

Քէզա կաղէթամըզ խարէխանէսինտէ տախի մէզքիւր հիքեայէ ֆիրուխթ օլունմագտա տըր ։

Սահիպի իմթիյազ

ԱՆՏՕՆ ՍԱԳԱԵԱՆ

Եվգաֆ Նէզարէթինտէն կէլէն իլան ․

Սիւլէյմանիյէ ճամիի չէրիֆինին իչտա օլունան Շատըրվան մահալլինին լէվազըմի ինշաիյէսինտէն գալուպ ճամիի չէրիֆի մէզքիւրըն հավլիսինտէ պուլունան զիյատէ մուհարրէր էչեա իշպու չէհրը Թէշրինի էվվէլին պէշինճի բազար կիւնիւ սաաթ իւչտէն օնա գատար խազինէի Եվգաֆտան օրատէ պուլունտուրուլաճագ. Մէէմուրլար մարիֆէթի իլէ պիլմիւզայէտէ ֆիրուխթ օլունաճաղընտան, թալիպ օլանլարըն եէվմը մէզքիւրտէ ճամիի չէրիֆի մէզքիւրըն Շատըրվան հավլուսունա կէլմէլէրի իլմթար օլունուր ։

	Ատետ
18 արշըն պաշ թահթա սէրէնի	14
12 » ատի սէրէն	40
3 արշընտան 10 արշընա գատար սէրէն բարչալարը	150
6 » 10 » » տէօրթ քէօշէ չիրէլի Ֆըրուզ տաշը	53
Քէպիր լաթա	50
Սինօպ լաթասը	50
Լաթա բարչալարը	125
16 արշըն թուլինտէ մէշէ պէօլէմէսինտէն գալըպ	40
Պէշիք մէշէ տօլապ	45
Սըրա գալասը	80

	Թուլը Բարմագ	Արզը Բարմագ	Ձեամը Բարմագ	
Ճէտիտ Պանտըրմա սոմաքի թօմրուգ թաշլարը	27	15	11	22
Մարմարա մէրմէրի	37	10	08	15
Քէօֆքի մաքրի հօրա թաշը	27	16	12	8
Պիր միգտար միւսթամէլ սոմաքի վէ Մարմարա վէ քէօֆքի բարչալարը				
Եըսէր վէ սաիր տէմիր բարչալարը			Գըյյէ	500
Եէհնա խալաթ			»	1000
Թ'ը վէ չիֆթ տիլլի մագարա վէ բասըթգա			Ատետ	20

3—1

Մալիյէ խազինէի ճէլիլէսինտէն կէլէն իլան ․

	Պէտէլը Իճարը սէնէվիսի	Մուամմէլէի միւսթէճէլէ
	Ղուրուշ	Ատետ
Եանեա սանճաղընտա Քէրէպինէ գազասընտա Պագրավէնչէ չիֆթլիկինտէ	25 500	1280
Էրկէրի սանճաղընտա Բօզուն գազասընտա Սթրաթեսթէ չիֆթլիկի	12.570	2600
Էրկէրի սանճաղընտա Էրկէրի գազասընտա Ջավիտուր չիֆթլիկի	1.371	290
Բրէվէզա սանճաղընտա Նարտա գազասընտա Լագուս գըշլաղը	1.200	130
Բրէվէզա սանճաղընտա Բրէվէզա գազասընտա Ջէտէլա գըշլաղը	4.000	240
Բրէվէզա սանճաղընտա Բրէվէզա գազասընտա Պալթա չայըրը	11,300	1,100

Եանեա վիլայէթի տախիլինտէ օլարագ, թէմիլքէն ֆիրուխթը միւգթէզայի իրատէի Սէնիյէտէն օլան չիֆթլիքեաթ վէ սայիրէտէն պալատէ մուհարրէր իլէ եաամի մահալլէր հիզալէրինտէ մուրագգամ մուաճճէլէլէրէ, պըրը պըրը թալիպլէրի իւզէրլէրինտէ օլուպ, հալալէ իտէճէք չէհրի Թէշրինի էվվէլին տէօրտիւնճիւ ճումա իրթէսի կիւնիւ սաաթ տէօրթտէն օնա գատար սօն տէֆա օլմագ իւզրէ, մահալլի վէ խազինէ թալիպլէրի պէյնինտէ թէլէկրաֆլա միւզայէտէ օլունուպ, օ կիւն հէր քիմէրին իւզէրինտէ գալըր իսէ, գարարտատէլէրի քէշիտէ վէ չէհրը մէզքիւրըն ալթընճը բազար իրթէսի կիւնիւ իհալէի գաթիյէսի իճրա գըլընաճագ օլտուղունտան, թալիպլէրին գուրրայէ վէ մուքավէլա թէտէֆէսինէ միւսաֆիր զամմը գապուլ իտուպ, օլմասընը թէքլիֆ իտէնլէր խազինէի ճէլիլէ միւզայէտէ օլանլար մուհասէպէ իկերէ օ մահալլէր թէֆթիւլ ալըննէ մուսիրրինպէր ... Մալիյէ խազինէսի վաբիտաթ իտարէի ումումիյէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի ։ 3—3

Մ․ ՊԱԼԵԱՆ ՎԷ ԳՈՒՄԲ․

ՄԷՀՄԷՏ ԱԼԻ ԲԱՇԱ ԽԱՆ Nº 27 ԳԱԼԱԹԱ, ՍԹԱՄՊՕԼ

ՀԷՐ ՃԻՆՍ ԷՄԹԷԱ ԻՇԻՒՆ ԹԻՒՃՃԱՐ ՎԷ ԳՕՄԻՍԻՕՆՃԻ

Խուսուսիյլէ վէ իխրաճաթ էմթէասը ։ — Ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ մալի օլարագ Ամէրիգա վէ սաիր միւսթէմլիքեաթտան կէլէն էմթէա, զէխաիր, վէ սաիրէ ։ — Ճօրճ Բրայս Ֆապրիգասընըն տէմիր գասալարը ․ էնվայի տէմիր եօլլար իչին քիւրէք վէ էտէվաթը սաիրէ, վէ զայրիհիմ

Հէր միքտարը մալը իճրա օլունուր ․

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԵՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ	
Լօնտրա, 13 Նօյմ.	
Ինկիլ. Էսհամը Ինկ. Լիր.	98-5/16
Օսմ. էսհամը ումումիյէ	10-
» » գարանթը	10-1/8
Իսթիգրազ 65	10-3/4
» 69	10-5/8
» 71	69-3/4
» 72	48-
» 73	10-1/8
Օսմանլը պանգասը	10-1/4
Մըսըր տայինը մուվահհատէ	64-3/8
» իմթիյազը	94-1/4
Բուսիա իսթիգրազը	89-
Գոնսոլիտե Բարիզ 6 այ վադէ	-
Բարիզ, 13 Նօյմ.	
Ֆրանս. էսհ. 3 % ֆր.	85-30
» » 5 գըօնսուզ	120 37 1/2
Օսմ էսհամը ումումիյէ	10-20
» » գարանթը	10-15
Իսթիգրազ 65 ֆր.	50-
» 69	54-
» 73	51-
Մըսըր ֆօնտ. մուվահհատէ	324-37 1/2
Գրէտի Լիօնէ	950-
Օսմանլը պանգասը	509-37 1/2
Բումէլի շըմէնտիֆէրի	30-25
Իթալիա էսհամը	86-25
Գոնսոլիտէ Լօնտրա 3 այ վադէ	25-35
Վիեննա, 13 Նօյմ.	
Աճիօ ֆիօրին	-
Բումէլի շըմէնտիֆէրի	13-70

ՂԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ		
Էսհ. ում. տիւն ագշ. գափ.		10-31
Պու սապահ աչըլըշը		10-33
Իսթիգ. 63 (Մուլթօն)	6 % ֆ.	50 50
» 65 »	6 % ֆ.	50-50
» 69 (Բինար)	6	50-
» 72 (Պօնտիւ Թրէզօր)		17-25
» 73	6 % ֆ.	48 50
Բումէլի շըմէնտիֆէր 3		28-75
Ազէն ֆայիզի		9-
Բըբօր	Ղըշ.	42-
Հավալէսիզ		50-
ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ		
Գրէտի ժէնէրալ		3-16
Օթօմանօլ պանգասը		7-16
Սօսիէթէ ժէնէրալ		4- 5
Թրամվայ		3-85
ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ		
Օսմ. լիրասը 100 ղրշտան	Ղշ.	ֆր
Գէյազ մէճիտիյէ ֆարգը		107-
Մէթալիք	»	214-
Պէշլիք	»	213-
Ալթըլըգ	»	128-
Գազըր	»	580-
Գայմէ	»	1200-
Ինկիլիզ լիրասը		110-14
Ֆրանսըզ ալթընը		87-20
Ֆօլ		90-
Գրիմիզ ալթընը		51-25
Գորապօն գայմէսի		9-30